

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

Podpora seniorů v zemích OECD

Senior's support in OECD countries

Adéla Alexandrová

Plzeň 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

„Podpora seniorů v zemích OECD“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ing. Pavlíně Hejdukové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, odborný dohled a cenné rady.

Obsah

Úvod.....	7
1. Teoretický základ sociální politiky se zaměřením na seniory.....	8
1.1. Historický vývoj péče o seniory.....	8
1.2. Definice pojmu sociální zabezpečení.....	10
1.3. Důchodové zabezpečení.....	11
1.3.1. Charakteristika důchodového zabezpečení.....	11
1.3.2. Faktory ovlivňující důchodové zabezpečení.....	12
1.3.3. Financování důchodového zabezpečení.....	13
1.3.4. Druhy penzijních plánů.....	15
1.3.5. Základní druhy konstrukcí důchodového systému.....	16
1.3.6. Nárok na starobní důchod.....	16
2. Stárnutí populace a podpora seniorů v České republice.....	18
2.1. Demografický vývoj v ČR.....	18
2.2. Finanční podpora.....	20
2.2.1. Důchodový systém v České republice.....	20
2.2.2. Příspěvek na péči.....	26
2.3. Nefinanční podpora v České republice.....	27
2.3.1. Sociální služby.....	27
2.3.2. Zdravotní služby poskytované seniorům.....	30
3. Stárnutí populace a podpora seniorů ve Spolkové republice Německo.....	31
3.1. Demografický vývoj.....	31
3.2. Finanční podpora.....	33
3.2.1. Důchodové zabezpečení.....	33
3.2.2. Základní zabezpečení ve stáří a při zdravotním postižení.....	38
3.2.3. Příspěvek na dlouhodobou péči (ošetřovné).....	39
3.3. Nefinanční podpora.....	40
3.3.1. Sociální služby.....	40
3.3.2. Zdravotní služby poskytované seniorům.....	42
4. Komparace České republiky a Spolkové republiky Německo.....	43
4.1. Demografický vývoj.....	43
4.2. Finanční podpora.....	44

4.2.1. Důchodové zabezpečení	44
4.2.2. Ostatní finanční podpory seniorů.....	46
4.3. Nefinanční podpora.....	47
5. Shrnutí	48
5.1. Shrnutí podpory seniorů v České republice	48
5.2. Shrnutí podpory seniorů ve Spolkové republice Německo	49
5.3. Shrnutí komparace České republiky a Spolkové republiky Německo	50
Závěr	52
Seznam tabulek.....	53
Seznam obrázků.....	53
Seznam použitých zkratk	55
Seznam literatury	56
Abstrakt.....	65
Abstract.....	66

Úvod

Nejen v České republice, ale i v mnoha vyspělých zemích se během posledních let začal projevovat nový trend, a to je stárnutí populace. S tímto trendem jsou také spojené značné změny ve struktuře obyvatelstva zejména přibývající počet seniorů, kterým je třeba zajistit odpovídající finanční podporu, ale také sociální a zdravotnické služby. Jelikož stárnutí populace je jev nezvratný stává se z toho téma vysoce aktuální, které nelze brát na lehkou váhu, neboť každý z nás jednou zestárne a bude potřebovat pomoc. Protože by stávající důchodový systém a náklady vydávané na zajištění zdravotních a sociálních služeb každý rok kladly vyšší požadavky na veřejné rozpočty, je třeba aplikovat určité změny v rámci zajišťování těchto systémů. Ne všechny změny, zejména ty v důchodovém systému, se setkávají s kladným přijetím, a tak lidé nejen tyto reformy, ale i celkový stav podpory seniorů v daném státě srovnávají s péčí o seniory v okolních zemích.

Lidé v České republice nejčastěji srovnávají život seniorů u nás a ve Spolkové republice Německo. Z toho důvodu jsem si zvolila za téma své bakalářské práce porovnání podpory seniorů právě v těchto dvou státech. Úvod práce se věnuje teoretickému základu dané problematiky a následně na to práce navazuje zhodnocením demografického vývoje a finančních a nefinančních podpor seniorů v obou státech, přičemž v rámci finanční podpory se práce zaměřuje na státní důchodové systémy, soukromé důchodové fondy a dále na skutečnost, jakým způsobem jsou v daných státech uvedené systémy podporovány, případně jak mohou zaměstnavatelé přispívat svým zaměstnancům na jejich důchodové zajištění. Krom podpory zprostředkované důchodovým systémem se práce zabývá také dalšími možnými druhy finanční podpory pro seniory, a to ve formě příspěvků. Co se nefinanční podpory seniorů týče, práce řeší, jaké sociální a zdravotní služby mohou lidé v těchto zemích využívat a zda zde neexistuje možné řešení pro snížení potřebných finančních prostředků plynoucích z veřejných rozpočtů na zajištění těchto služeb.

Hlavním cílem bakalářské práce je provést analýzu uvedených podpor a poté vymezit odlišnosti těchto podpor v České republice a Spolkové republice Německo a zhodnotit, zda by bylo možné v rámci České republiky aplikovat některá opatření inspirovaná německým systémem, ať u finanční podpory, tak v rámci nefinanční podpory seniorů.

1. Teoretický základ sociální politiky se zaměřením na seniory

Stáří se stává sociální událostí, dojde-li u osoby ke ztrátě příjmů a zvýšené potřebě zdravotních a sociálních služeb. [7, s. 232]

1.1. Historický vývoj péče o seniory

První náznaky sociální podpory můžeme spatřovat již v pravěku v rodové a kmenové solidaritě, která byla založena zejména na vzájemné pomoci a spolupráci. Potravu a péči pro osoby, které již nebyli schopny pracovat, zajišťoval většinou zbytek kmene případně rodiny. V čele těchto skupin stál náčelník nebo hlava rodiny, kteří rozdělovali nejen úkoly mezi jednotlivé členy, ale také stanovovali množství prostředků, které byly jednotlivcům přiděleny. [39]

Ve starověku existovalo několik států, ve kterých byla snaha zajistit pomoc potřebným, například Řecko a Řím. Tato opatření se týkala pouze svobodných občanů a probíhala prostřednictvím poskytnutí půdy, jídla či jinou formou. Většinou se tímto způsobem snažily předejít možným sociálním nepokojům, proto tuto pomoc poskytovali nepravidelně, a to jednorázově a v některých případech i po určitou dobu. V Athénách už před naším letopočtem byla zajišťována pomoc osobám, které byly vážně postiženy či určitým způsobem omezeny a nemohli si sami obstarat obživu. Jejich majetek ovšem nesměl překročit určitou hranici, aby na tuto pomoc měly nárok. [4] Mezi sociální nebezpečí ve starověkém Řecku patřila také chudoba a následné upadnutí do dlužnického otroctví. V té době se ve vysoké míře mezi chudé obyvatele řadili zejména staří lidé a osoby neschopné pracovat. Z toho důvodu starověký reformátor Solón vydal určité reformy, které toto nebezpečí měly eliminovat. Solón se zasloužil o zrušení dlužního otroctví, rozdělil lid do čtyř majetkových tříd a pro nejnižší třídu zabezpečil nejnižší mez pro majetek a příjem, tak aby zastavil přibývání dalších dlužních otroků. Jako sociální podporu ve starověku můžeme také zmínit diety zavedené Periklem v Athénách, které v Římě byly pozměněny na přiděl obilí, lístků do divadla či na zápasy, jinak taky známé jako chléb a hry. [6]

Ve středověké feudální společnosti se o osoby, které již nebyly schopny pracovat, starali na základě lenních vztahů jejich páni. Ovšem s růstem rozporů mezi feudály a jejich poddanými začal růst také i počet chudých, kteří žádného pána neměli. O tyto

osoby se potom povětšinou starala církev, která začala zakládat charitu. Tato péče byla svým způsobem nahodilá a ne příliš organizovaná. [39] Obce se do péče o potřebné začaly určitým způsobem zapojovat až na sklonku 15. století, například pro ně zakládaly útulky. Co se venkovské společnosti týče, tak zde vznikla určitá forma péče o seniory prostřednictvím výměnku. Mladí, při převzetí hospodářství, přislíbili zajištění stravy a ubytování starým hospodářům, které většinou nechali bydlet v malém domku vedle statku nebo v jeho blízkém okolí. [7]

Na území našeho státu byly ve středověku zakládány a rozšiřovány různé spolky, jako například cech horníků v Kutné Hoře. Tyto spolky vytvářely pokladny, z kterých čerpaly finanční prostředky pro podporu členů, kteří již nebyli schopni pracovat. Od počátku 17. století až do poloviny 19. století se v sociální oblasti začala pomalu objevovat omezená role státu. [4]

Za vlády Marie Terezie v Rakousko-Uhersku byly provedeny velké změny ve státní správě. Mezi tyto změny patřilo i umístění expertů do vysokých státních úřadů, kteří za svou práci získávali plat. Dříve tuto pozici zastávala pouze šlechta, proto vznikl problém u těchto úředníků s tím, kde budou získávat prostředky pro svou obživu, až skončí svou službu. Nejdříve se snažili zajistit tyto úředníky prostřednictvím poskytnutí hodností a statků, to však nedostačovalo. Vlivem toho došlo k zavedení dvou penzijních normál, z čehož druhá normála zajišťovala důchod osobám, které již nemohly dále pracovat a měli alespoň 10 let uspokojivé služby za sebou. [8]

V novověku dochází k rozmachu průmyslu, vědy a techniky, s čímž je spojen i vývoj sociálních problémů. Tato situace měla za následek určitý odklon od zemědělství, a to vedlo k zániku velkých rodin a vzniku nové tzv. nukleární rodiny. Za nukleární rodinu považujeme rodiče a děti, které již neměli takové možnosti postarat se o seniory, jako v minulosti. A to zejména z několika důvodů, vlivem urbanizace tato rodina většinou bydlela v jiném městě než jejich prarodiče, a také zde chyběly vazby na generace. Jelikož lidé jsou po celý svůj život závislí na příjmech z pracovní činnosti, a pokud o tento příjem z důvodu stárnutí přijdou, zajištění jejich potřeb se stává problémem. Dělníci neměli příliš vysoké mzdy, a proto si nemohly ušetřit dostatek peněz na stáří, aby byli schopni se zabezpečit. Z toho důvodu se koncem 19. století stát začal více angažovat na řešení sociálních problémů a také tvořit určité znaky sociální politiky. Ve Velké Británii se pokoušeli zavést spoření, ve Francii zakládali fond pro námořníky

a v Prusku v 80. letech 19. století vzniklo povinné sociální pojištění ve stáří, jehož autorem byl Otto von Bismarck. Toto opatření bylo podnětem i pro všechny ostatní evropské státy, které se Pruskem inspirovaly a také zavedly povinné důchodové pojištění pro staré osoby. [7]

Po první světové válce v České republice vzniklo ministerstvo sociální péče a přijalo řadu zákonů, jeden z nejdůležitějších byl zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. [39]

Krise 30. let měla velký vliv na rozvoj sociální politiky a často je proto považována za zlomové období v jejím vývoji. Tato krize ukázala, že svobodný trh se nedokáže postarat o společnost a ani o její členy, zejména o chudé, staré a bezmocné. Trh není schopen reagovat na sociální problémy a sám je řešit, proto sílila čím dál více role státu v řešení těchto potíží. Stát se tak stal subjektem s velkým vlivem na sociální politiku, který působí souběžně s nestátními organizacemi. [4]

V současné době se ve vývoji sociální politiky objevují tendence potřeby nadnárodního vyjednávání a shody v mnoha závažných sociálních problémech, které přesahují hranice státu a stávají se mezinárodními. [4]

1.2. Definice pojmu sociální zabezpečení

V důsledku industrializace roste počet sociálních rizik, mezi tyto rizika patří například i stáří. Mnoho lidí se s jejich nárůstem dostává do situací, s jejichž dopady se nejsou schopni částečně nebo vůbec vypořádat, a proto je potřeba tyto hrozby odstraňovat. Sociální zabezpečení je možné považovat za nástroj, s jehož pomocí lze tyto rizika minimalizovat a zmírňovat jejich následky. Je složkou sociální politiky a slouží k realizaci jejích cílů a úkolů. [4]

Pojem sociální zabezpečení se dá vyložit mnoha různými způsoby, a to z hlediska obsahu, který se ve většině zemí určitým způsobem liší, formou, cíli a náplní. Sociální zabezpečení můžeme také členit podle sociálních událostí, které pod tento pojem řadíme. Z užšího hlediska sociální zabezpečení bereme pouze jako důchodové zabezpečení a sociální služby. Z širšího hlediska členíme sociální zabezpečení do několika odvětví, například podle Mezinárodní organizace práce č. 102 z roku 1952. Nejčastěji se za sociální zabezpečení označují veškeré orgány nabízející poradenství, ochranu, peněžní či jinou pomoc pro zajištění všech sociálních potřeb.

Realizace sociálního zabezpečení probíhá několika formami:

- sociálními příjmy,
- sociálními službami,
- sociálním azylem.

Sociální příjmy jsou příjmy plynoucí z pojištění nebo z krátkodobých či dlouhodobých dávek. Do služeb řadíme různé informační, poradenské, zprostředkovatelské a jiné služby, konkrétně například pečovatelskou službu, služby pro seniory a mnoho dalších. Sociální azyl se využívá tehdy, když se lidé dostanou do tíživé situace a nejsou schopni se o sebe sami postarat, případně ztratí střechu nad hlavou, konkrétní příklady jsou dětské domovy, domovy důchodců, různé ústavy pro postižené osoby a jiné. [4]

1.3. Důchodové zabezpečení

1.3.1. Charakteristika důchodového zabezpečení

Důchodové zabezpečení je součástí systému sociálního zabezpečení, s jehož ostatními složkami je úzce propojeno. Součástí důchodového zabezpečení jsou i starobní důchody, které jsou dávkou přímou a základní. Vlivem demografického vývoje ve světě přibývá čím dál více seniorů, a proto je potřeba zajistit jim odpovídající náhradu příjmu. Z toho důvodu v mnoha zemích v současné době dochází k úpravám důchodových systémů.

Všeobecně se dá důchodové zabezpečení ve všech zemích rozdělit do tzv. třípilířového systému.

- První pilíř představuje státem garantovaná penze. V tomto pilíři jsou ve většině států zabudované značné přerozdělovací prvky, jako je záruka minimálního důchodu a započítávání doby, během které nedochází k odvodu pojistného do důchodového systému (například rodičovská dovolená; doba, po kterou není daná osoba zaměstnána, atd.).
- V druhém pilíři dle evropské unie se nacházejí různé činnosti zaměstnavatelů za účelem poskytování podpory seniorům ve stáří. Účast na tomto produktu může být zcela dobrovolná nebo povinná od zaměstnavatele stejně jako od zaměstnance. Z pohledu Světové banky se do druhého pilíře také někdy řadí soukromě spravovaná pojištění na důchod financovaná zcela kapitálově s povinnou účastí.

- Do třetího pilíře řadíme různá individuální dobrovolná připojištění na penzi, jako například životní pojištění, důchodové spoření, penzijní připojištění a jiné. [5]

Zajištění a rozložení důchodového zabezpečení mezi tyto tři pilíře se v každé zemi určitým způsobem odlišuje, podle daných ekonomických a politických podmínek. Míra povinnosti účastnit se na jednotlivých pilířích je také v každém státě odlišná, stejně jako je tomu s výší podílu dílčích pilířů na celkové penzi seniorů. Rozložení nákladů na zajištění příjmu seniorům ve stáří může být v každém státě jiné. Každá země se snaží náklady na toto zabezpečení rozdělit co nejefektivněji mezi jednotlivé pilíře, tak aby byl systém funkční a nerizikový. [5]

1.3.2. Faktory ovlivňující důchodové zabezpečení

Na vývoj a strukturu důchodového zabezpečení mají vliv různé faktory. Mezi jedny z nejvýznamnějších činitelů patří zejména tyto tři:

- ekonomické činitele,
- demografické činitele,
- kulturně-společensko-politické činitele. [2]

Mezi ekonomické činitele řadíme změny v ekonomické úrovni a tendence v jejím budoucím vývoji. Podle toho se také mění velikost vytvořených zdrojů. Nastane-li pokles ekonomického růstu nebo jeho zpomalení, může dojít ke snížení finančních zdrojů, a tím i k hospodárným opatřením například v důchodovém pojištění. Opačný vliv má ekonomický růst, který může vést ke zvyšování dávek. [4]

V posledních letech se také zvyšuje nezaměstnanost, což má významný vliv na důchodové zabezpečení. V mnoha zemích se objevuje trend ve snižování počtu zaměstnaných starších osob, a to tyto lidi vede k odchodu do předčasného důchodu. Výsledkem tohoto vývoje je vyšší potřeba finančních prostředků pro výplatu důchodů a nižší příjem z důchodového pojištění do systému.

Stejně tak jedním z významných ekonomických faktorů je růst cenové hladiny, na jehož změny by měla penze dynamicky reagovat. Zejména pokud dochází k růstu cen a tím i růstu životních nákladů na obyvatele. Potřeba navýšení dávek je také spojena s vyššími náklady sociálních institucí. [4]

Nejvýznamnějšími faktory ovlivňujícími důchodové zabezpečení jsou ovšem demografické činitele. Tyto činitele jsou blíže specifikovány ukazateli porodnosti, úmrtnosti, střední délky života a také dobou, po kterou se osoby připravují na výkon svého budoucího povolání. Ukazatele se však v průběhu let neustále mění, a to stěžuje stanovení odpovídajících opatření v důchodovém systému. Tendence v současném vývoji jsou charakteristické zejména stárnutím populace, což znamená vyšší počet starších obyvatel vůči obyvatelstvu v produktivním a předproduktivním věku. Je to způsobeno hlavně nižší porodností a také prodloužením života. Důsledkem stárnutí populace je neustále vyšší potřeba peněz pro zajištění finančních prostředků na penze a také vyšší náklady na sociální a zdravotnické služby. [2]

Kulturně-společensko-politické vlivy ovlivňují charakter důchodového zabezpečení v každé zemi, jak jejich historický vývoj, tak současná situace. Mnoho politických stran využívá sociální otázky ve svých volebních programech, jako například důchodové reformy, pro jejich zvolení do vlády. Jelikož žádné důležité změny v oblasti důchodového zabezpečení nemohou být schváleny jinak, než ve formě zákonů a k jejich odsouhlasení je podstatná odpovídající politická podpora daného zákona. [4]

1.3.3. Financování důchodového zabezpečení

Způsoby financování důchodového zabezpečení jsou velice důležitým tématem ve všech zemích. Existuje několik možností, jak může být důchodový systém financován. Podle ekonomické teorie rozdělujeme tyto způsoby do dvou základních skupin, které se dají následně i různě mezi sebou kombinovat. Tyto dvě skupiny jsou:

- průběžné financování (PAYGO systém),
- fondové financování.

Průběžné financování, neboli pay-as-you-go systém vychází z myšlenky mezigenerační solidarity. To znamená, že současní senioři jsou financování ekonomicky aktivními obyvateli, kteří doufají, že ve stáří jim bude poskytnuta stejná podpora příští generací ekonomicky aktivních osob. Proto je také tento způsob financování velice citlivý na demografické změny. [65]

Finance jsou získávány prostřednictvím běžných veřejných příjmů, což jsou daně nebo příjmy z důchodového pojištění od pracujících osob. Finance získávané prostřednictvím daní s rostoucími příjmy občanů při progresivním zdanění také rostou, což může vést

k určité nespravedlnosti. Kdy osoby s vyššími příjmy odvádějí do systému více peněz než osoby s nižšími příjmy, ale jejich penze se nijak výrazně od sebe neliší. Zatímco příjmy získávané prostřednictvím pojistného z důchodového pojištění mají většinou pevně stanovené, pro všechny stejné, procento z výdělku, kolik musí odvést. Tento systém by měl vést k větší průhlednosti financování, aby bylo jasné, na co přesně jsou prostředky odváděny. [4]

Charakteristické pro průběžné financování je okamžité přerozdělování prostředků bez vytváření jakéhokoliv fondu. Takto získané peníze jsou ihned vypláceny oprávněným osobám formou dávek. Na základě toho je důležité, aby příjmy a výdaje důchodového systému byly vyrovnané.

Systém průběžného financování patří v současnosti k nejčastěji používaným způsobům financování prvního pilíře. To se ovšem mnoho států snaží změnit prostřednictvím důchodových reforem, jelikož je tento způsob stále více nákladný a ovlivňuje tak státní deficit. Dalšími problémy systému průběžného financování jsou zvyšující se počet seniorů, demotivace lidí k tvorbě vlastních úspor, a mnoho dalších vlivů. [65]

Fondové financování funguje na pojišťovacím principu, osoby si vytvářejí kapitálové rezervy na stáří pomocí ukládání finančních prostředků do kapitálových fondů organizací. Tyto prostředky jsou dále investovány, aby se po dobu, co jsou drženy ve fondu, dále zhodnocovaly. Každý fond se od sebe liší svým investičním plánem, který má odlišnou výnosnost a také podstupované riziko, čím vyšší riziko, tím vyšší zisk. Takto získané prostředky jsou potom použity na vyplácení důchodu pojištěnci po odchodu do penze. Fondové financování je využíváno zejména ve druhém a třetím pilíři důchodového zabezpečení.

I fondové financování má svá rizika a to například špatné investování, vliv inflace na uložené prostředky, určité náklady ve formě poplatků dané instituci, možnost krachu fondu a následné ztráty veškerých uložených prostředků a jiné. Ovšem obrovskou výhodou fondového financování je motivace lidí k tvorbě vlastních rezerv na stáří a také menší závislost na demografickém vývoji. [62]

1.3.4. Druhy penzijních plánů

S financováním důchodového zabezpečení dále souvisejí typy penzijních plánů, které blíže upravují příspěvky a výdaje. Rozlišujeme:

- **Dávkově definovaný systém**, ten zaručuje určitou velikost dávek důchodového zabezpečení, které budou poskytnuty účastníkům. Tato velikost se odvíjí od různých faktorů, jako je doba, po kterou osoba odváděla pojistné do systému nebo velikost příjmů dané osoby po konkrétní období. Změny těchto faktorů spíše pocítují ekonomicky aktivní obyvatelé nežli senioři. Jelikož na základě takto definovaných dávek se potom stanoví potřebná výše nákladů, od kterých se dále odvíjí i velikost příspěvků. [4]
- **Příspěvkově definovaný systém**, který stanovuje přesnou sazbu příspěvků, ale příspěvatelům nezaručuje výši jejich budoucí penze. Jelikož velikost budoucí podpory není závislá pouze na vložených prostředcích nýbrž také na ekonomických, demografických vlivech a na výnosnosti investovaných prostředků na kapitálovém trhu. Působením těchto vlivů může dojít k příznivému, ale i nepříznivému vývoji dávek, a tím jsou na rozdíl od dávkově definovaného systému ovlivňováni zejména senioři. [43]
- **Smíšený penzijní systém**, jinak také nazývaný jako hybridní, spojuje dohromady určité charakteristiky příspěvkového i dávkově definovaného systému. Například výše příspěvků účastníka může být pevně stanovena jako v příspěvkově definovaném systému, ale část prostředků, kterými mu přispívá zaměstnavatel je dopočítávána jako v dávkově definovaném systému, aby mohla být v budoucnu účastníkovi vyplacena předem stanovená výše dávky. [43]
- **Hypoteticky příspěvkově definovaný systém**, neboli NDC (notional defined contribution). Jedná se o přístup, který je v současné době celkem nový. Jednotliví účastníci tohoto systému mají svůj fiktivní účet, na který se jim připisují finanční prostředky odvedené do systému a zde se jim i zhodnocují. Fiktivní účet je to proto, že reálně neexistuje žádný účet, na kterém by se fyzicky tyto prostředky nacházely, jelikož jsou používány rovnou pro financování penzí současných seniorů. Zhodnocování na těchto účtech se odvíjí od hypotetické míry výnosnosti systému, která je stanovena jako míra růstu základu, z kterého jsou hrazeny příspěvky. [4]

1.3.5. Základní druhy konstrukcí důchodového systému

Můžeme říci, že na základě tvorby penzí rozlišujeme dva primární druhy důchodového systému, a to Bismarckův a Beveridgeův. V průběhu let se vyvinulo mnoho kombinací těchto dvou modelů, které byly ovlivňovány konkrétními faktory v různých zemích., z nichž nejnámější jsou modely s minimální výší důchodu a tzv. dvousložkový důchod.

Bismarckův model je nejstarší z obou výše jmenovaných základních modelů. Byl zaveden Otto von Bismarckem v Německu v roce 1889. Tento model je založen na snaze udržet životní úroveň na stejné výši, jako v ekonomicky aktivním období pojištěnců. V tomto modelu je výše důchodu závislá na velikosti průměrného výdělku za určité období (někdy i celý život), od kterého se odvozuje výše zaplaceného pojistného. Takto stanovené důchody bývají pravidelně upravovány, dle růstu mezd, tak aby nebyl rozdíl mezi důchody vyplácenými a přiznanými. [4]

Beveridgeův systém, neboli flat-rate systém byl zveřejněn roku 1942 Williamem Beveridgeem. Důchod je zde stanoven stejnou částkou pro všechny osoby, a to buď osoby trvale žijící na území daného státu, nebo osoby s určitou dobou pojištění. Výše důchodu je zde pravidelně upravována o vliv inflace. V tomto systému je i možnost zapojit se do různých připojišťovacích programů, v důsledku toho dochází k rozdílným příjmům jednotlivců ve stáří. [4]

Dvousložková konstrukce důchodu, v tomto případě se důchod skládá ze dvou složek z pevné a pohyblivé, tyto složky se potom přizpůsobují dané ekonomické a sociální situaci ve státě. [4]

Model se stanoveným minimem je pozměněný Bismarckův model, který zaručuje účastníkům po uplynutí stanovené doby pojištění minimální výši jejich penze. Tato minimální výše se dá dále navyšovat pomocí procentní sazby. V tomto modelu na rozdíl od Bismarckova není důležitá výše odvedeného pojistného do systému. [4]

1.3.6. Nárok na starobní důchod

Všeobecně můžeme říci, že pro vznik nároku na starobní důchod je třeba splnit podmínky stanovené konkrétními zákony, dnem kdy dojde ke splnění všech podmínek, vzniká i nárok na starobní důchod. Existují dvě základní podmínky pro přiznání nároku na starobní důchod dosažení určitého věku neboli **důchodového věku** a splnění potřebné **doby pojištění**. [8]

Pro stanovení důchodového věku musí být brán ohled na demografické faktory, aby byla možná redistribuce financí mezi generacemi a při tom nebyla ekonomicky aktivní část obyvatelstva až příliš zatížena. Jelikož ekonomicky aktivní obyvatelé přispívají finančními prostředky na důchody seniorům formou účelových daní. V současnosti dochází ke stárnutí populace, a tím i k značné nerovnováze rozdělení plátců a příjemců důchodového zabezpečení. V důsledku toho jsou státy nuceny zvyšovat věkovou hranici pro odchod do důchodu, která se ve většině evropských států pohybuje okolo 65 let a více. [7]

Nárok na starobní důchod přetrvává od vzniku až do jeho zániku. Za zánik nároku na starobní důchod se dá považovat smrt nebo vznik nároku na výplatu jiného důchodu, a to invalidního. [8]

2. Stárnutí populace a podpora seniorů v České republice

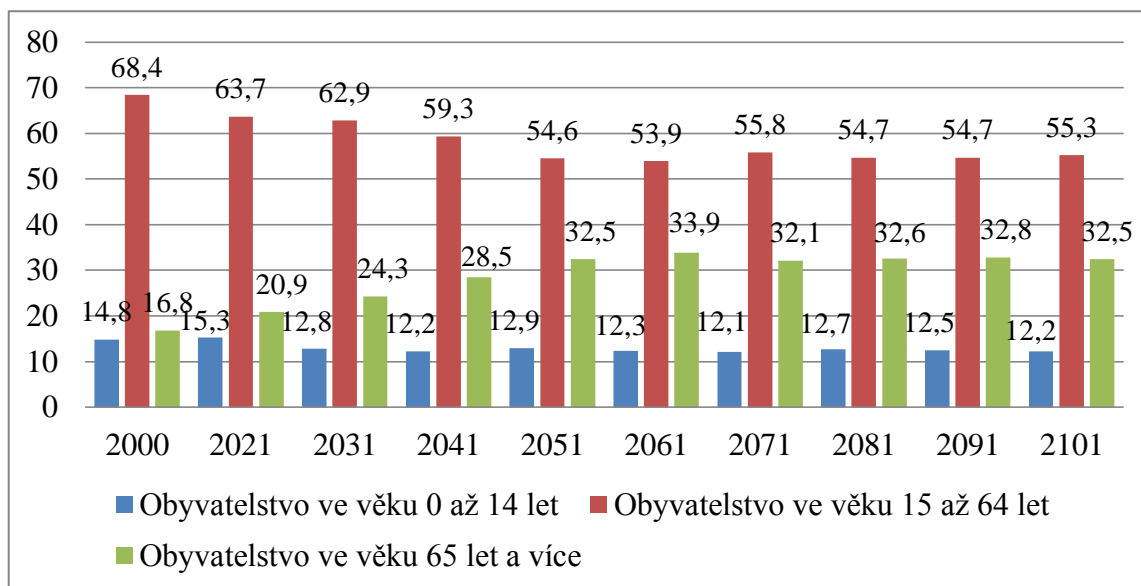
2.1. Demografický vývoj v ČR

Vlivem mnoha faktorů v České republice, stejně jako v jiných vyspělých zemích, dochází ke stárnutí populace, neboli růstu počtu seniorů a poklesu počtu dětí. Na tento vývoj působí zejména kvalitnější životní a pracovní podmínky, sociální rozvoj a rozvoj medicíny, díky němuž se podstatně snížila úmrtnost a celkově se prodloužila délka života. Současně s působením těchto vlivů se také snížila oproti minulosti porodnost. [41]

Za seniory jsou považovány osoby, jejichž věk se pohybuje nad 60 až 65 let. Tento věk je uveden ve většině odborných literatur a je takto vymezen především z důvodu, že v tomto období dochází u starších lidí již k určitým fyzickým a psychickým změnám. [55]

Český statistický úřad vypracoval prognózu budoucího vývoje obyvatelstva od roku 2010 až do roku 2100. Údaje, z kterých byla tato prognóza sestavena, vychází z předchozího populačního vývoje a z dat získaných pomocí Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011. Tuto prognózu sestavil Český statistický úřad ve třech variantách, kdy první varianta je optimističtější, druhá nejpravděpodobnější a třetí je pesimistická. Nejpravděpodobnější prognóza vývoje obyvatelstva České republiky vyznívá poněkud méně optimisticky než tomu bylo dříve, zejména z hlediska očekávaných úrovní celkové úmrtnosti mužů a žen, ale v nejbližší budoucnosti i migračního salda. [1] Krom toho zjistil také Český statistický úřad, že stárnutí obyvatelstva bude pokračovat i do budoucna, a to v čím dál tím větší míře. Dle střední varianty této studie by ke sklonku století mělo ubýt osob ve věku 15-64 let z 68,4 % na 55,3 %, stejně tak se sníží počet dětí do 15 let z 14,8 % na 12,2 % a vlivem toho by mělo dojít k zvýšení průměrného věku v České republice z 41,3 let na 50 let. [56] Přehledně je tento vývoj pro vybrané roky znázorněn v následujícím grafu.

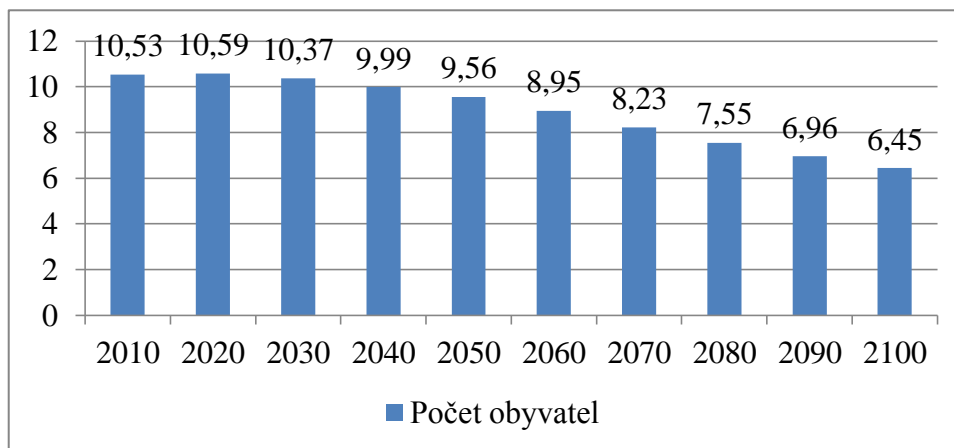
Obrázek 1: Střední varianta vývoje věkové struktury obyvatel České republiky v letech 2013-2101 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, podle [32]

Mimo stárnutí obyvatel by mělo dojít i k výraznému poklesu populace, zejména v důsledku nízké porodnosti. Český statistický úřad odhaduje, že na konci roku 2100 by měl být v České republice o 13-42 % nižší počet obyvatel. Řešením by ovšem mohl být příliv zahraničních imigrantů, avšak predikce vývoje migrace je velice složitá a nepřesná. Jelikož migrace je závislá na mnoha faktorech, které lze těžko ovlivnit a předem odhadnout. [55] Odhad budoucího vývoje celkového počtu obyvatel je znázorněn na obrázku č. 2.

Obrázek 2: Prognóza vývoje počtu obyvatel do roku 2100 v České republice (v mil. osob)

Zdroj: vlastní zpracování, podle [22]

2.2.Finanční podpora

2.2.1. Důchodový systém v České republice

V České republice existuje od roku 2013 třípilířový důchodový systém, ovšem od ledna 2016 bude druhý pilíř opět zrušen. Druhý pilíř obsahuje důchodové spoření, do kterého mohou občané vstoupit dobrovolně, ale jakmile vstoupí, stává se pro ně povinný. Účastníci do tohoto pilíře odvádějí 3 % ze státního prvního pilíře a 2 % navíc z vlastních úspor. Lidé, kteří jsou v druhém pilíři, budou mít možnost své finanční prostředky z tohoto účtu převést do třetího pilíře nebo si je vybrat. [27]

První pilíř v České republice funguje na základě povinného důchodového pojištění, které je upravováno zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, dále v textu označovaném, jako ZDP. Toto pojištění je dávkově definované a financované pomocí PAYGO systému neboli průběžně. Průběžné financování v České republice je založeno na získávání finančních prostředků pomocí důchodového pojištění, které odvádějí pracující obyvatelé, tento systém je ale do budoucna neudržitelný jelikož do systému není odváděné potřebné množství peněz z důvodu nepříznivého demografického vývoje. Důchodové pojištění zabezpečuje do budoucna všechny ekonomicky aktivní osoby, a to bez rozdílu. Z tohoto systému jsou vypláceny starobní důchody, invalidní důchody, vdovské a vdovecké důchody a sirotčí důchody, dále se budu v mé práci věnovat pouze starobním důchodům. [18]

Důchody vyplácené z prvního pilíře se skládají ze dvou složek:

- pevné složky, která je pro všechny důchody stejná bez ohledu na délku pojištění a výši výdělků a
- procentní složky.

Nárok na starobní důchod v České republice vzniká dosažením důchodového věku a určité doby pojištění. Důchodový věk se stanovuje podle § 32 ZDP, u mužů narozených do roku 1936 zůstává důchodový věk 60 let a u žen se odvozuje podle počtu narozených dětí. Bezdětná žena dosáhne důchodového věku v 57 letech, a potom za každé narozené dítě se jí jeden rok ubírá až do počtu pěti a více narozených dětí, kdy důchodový věk zůstává 53 let. U osob narozených mezi roky 1936-1977 se stanovuje důchodový věk podle roku narození. U mužů narozených roku 1936 je to 60 let a 2 měsíce a následně se u každého dalšího roku narození přičítají další 2 měsíce.

U žen je tento výpočet složitější a opět závisí na počtu dětí, avšak všechny osoby narozené roku 1977 mají stanovený důchodový věk na 67 let. U osob narozených po roce 1977 se důchodový věk vypočítá tak, že se k věku 67 let přičte odpovídající počet kalendářních měsíců, který je stanoven jako dvojnásobek rozdílu mezi rokem narození pojištěnce a rokem 1977. [53]

Doba pojištění se neustále prodlužuje, a to zejména v závislosti na roku, ve kterém osoba dosáhne důchodového věku. Potřebná délka doby pojištění je stanovena v § 29 odst. 1 ZDP. Pro osoby, které dosáhnou důchodového věku do roku 2010 činní potřebná délka pojištění 25 let. Pro osoby s dosaženým důchodovým věkem v roce 2010 je 26 let, a potom za každý následující rok, kdy osoba dosáhne důchodového věku, se přičítá rok navíc, až do roku 2018. Osoby, které dosáhnou důchodového věku po roce 2018, musí splnit dobu pojištění 35 let.

Dle § 29 odst. 1-5 ZDP rozlišujeme několik variant, kdy má senior nárok na starobní důchod, a to:

- starobní důchod při dosažení důchodového věku a splnění potřebné doby pojištění,
- tzv. „poměrný“ starobní důchod,
- starobní důchod při získání 30 let pojištění,
- starobní důchod při získání 15 let pojištění a dosažení věku podle § 29 odst. ZDP,
- starobní důchod při splnění podmínek nároku na invalidní důchod a
- starobní důchod při zániku nároku na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně.

Výše základní výměry pro rok 2015 činní 2 400 Kč. Výše procentní výměry je stanovena jako 1,5 % ze základu pro výpočet za každých 365 dní pojištění. Procentní výměra je závislá na dosažených příjmech a počtu let pojištění, přičemž nesmí být nižší než 770 Kč. [28]

Z důvodu snižování státní penze se čeští senioři potýkají stále více s nedostatkem finančních prostředků, které by jim dostačovaly pro zajištění důstojného života. Vlivem toho přibývá stále více **pracujících seniorů**. V roce 2012 bylo zaměstnáno podle Českého statistického úřadu 140 000 seniorů. [33] V České republice mají pracující

senioři možnost požádat o navýšení důchodu v případě, že odvádějí sociální pojištění. Pokud pobírají plný důchod, můžou si požádat o navýšení důchodu po 360 odpracovaných dnech. Procentní složka penze se jim následně navýší o 0,4 % za každých 360 kalendářních dní výkonu výdělečné činnosti. Pokud pobírají poloviční důchod, mají nárok na zvýšení výpočtového základu o 1,5 % za 180 odpracovaných dnů. Požádat si o toto navýšení mohou však až po dvou odpracovaných letech. A v případě, že senior pracuje a penzi nepobírá, zvyšuje se mu výpočtový základ pro procentní složku o 1,5 % za 90 kalendářních dní. O toto zvýšení lze požádat stejně jako u předchozího zvýšení po dvou letech.

Třetí pilíř je tvořen doplňkovým penzijním spořením, které od roku 2013 nahradilo penzijní připojištění se státním příspěvkem. Výdaje na toto spoření jsou daňově uznatelné do zákonem stanovené výše. Účastníky třetího pilíře je možné se stát prakticky ihned po dosažení 18 let. Účastník má potom možnost kdykoliv svou účast přerušit nebo dokonce ukončit.

V třetím pilíři se od roku 2013 nacházejí následující penzijní fondy:

- transformovaný fond,
- účastnický fond.

Není možné být účastníkem transformovaného i účastnického fondu. Rozdílem mezi těmito fondy je zejména jejich rizikovost a podmínky pro výplatu nastřádaných finančních prostředků. Společným znakem jsou daňové úlevy a státní příspěvek, který je možné k oběma z těchto fondů získat. Výše státního příspěvku se odvíjí od výše vkladů, viz následující tabulka. [35]

Tabulka 1: Státní příspěvek k doplňkovému penzijnímu spoření

Výše měsíčního vkladu	Výše měsíčního státního příspěvku
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1 000 Kč a více	230 Kč

Zdroj: [17]

Spoříme-li si měsíčně částkou vyšší než 1 000 Kč, tak máme krom státního příspěvku nárok i na daňovou úsporu, která může být až ve výši 1 800 Kč ročně. Daňový základ si lze tedy za rok snížit až maximálně o 12 000 Kč. Výše daňové úspory se stejně jako státní příspěvek odvozuje od výše měsíčního vkladu.

Tabulka 2: Daňová úspora u doplňkového penzijního spoření

Výše měsíčního vkladu	Roční daňový odpočet	Roční daňová úspora
1 100 Kč	1 200 Kč	180 Kč
1 200 Kč	2 400 Kč	360 Kč
1 300 Kč	3 600 Kč	540 Kč
1 400 Kč	4 800 Kč	720 Kč
1 500 Kč	6 000 Kč	900 Kč
1 600 Kč	7 200 Kč	1 080 Kč
1 700 Kč	8 400 Kč	1 260 Kč
1 800 Kč	9 600 Kč	1 440 Kč
1 900 Kč	10 800 Kč	1 620 Kč
2 000 Kč a více	12 000 Kč	1 800 Kč

Zdroj: [64]

Účastníky **transformovaného fondu** jsou osoby, které do listopadu 2012 stihli vstoupit do penzijního připojištění se státním příspěvkem. Z tohoto fondu je možné dobrovolně přestoupit k jiné penzijní společnosti, ale musíme před tím vstoupit do účastnického

fondy, avšak poté už se zpět vrátit nelze. Fond zaručuje svým účastníkům nezáporný výnos, většinou s menší ziskovostí než je tomu v účastnickém fondu, protože využívá konzervativnější způsob investování prostředků. Transformovaný fond nabízí i další výhody, a to je možnost příspěvků od zaměstnavatelů, jednorázové vklady a možnost před dosažením 60 let, nejdříve však po 15 letech spoření, vybrat až polovinu naspořených prostředků. V případě úmrtí bude zůstatek v tomto fondu předmětem dědického řízení a bude vyplacen pozůstalým [57]

Účastníci transformovaného fondu, mají nárok na výplatu čtyř druhů penzí:

- starobní penze,
- výsluhové penze,
- invalidní penze,
- pozůstalostní penze.

Na výplatu starobní penze vzniká nárok po dosažení 60 let věku, a pokud byla splněna doba odvodu příspěvku na penzijní připojištění alespoň 60 kalendářních měsíců. Velikost dávky, která bude vyplácena je závislá na množství finančních prostředků, které si osoba sama našetřila vlastními vklady, vklady od zaměstnavatele, státními příspěvky a výnosy z penzijního fondu. Dále je velikost dávky závislá na dohodnutých lhůtách pro výplatu, stanovených v penzijním plánu, který je sestaven i na základě dohody s účastníkem. [57]

V **účastnickém fondu** existuje velké množství druhů fondů, které tvoří penzijní společnosti různými investičními strategiemi s odlišnou rizikovostí. Základním fondem je konzervativní účastnický fond, ten musí povinně založit každá penzijní společnost, a potom mohou penzijní společnosti tvořit další odlišné fondy, kde volba strategie je čistě na rozhodnutí penzijní společnosti. [58]

Hlavním rozdílem mezi účastnickým a transformovaným fondem jsou podmínky pro nárok na výplatu penze. Věk pro vznik nároku zde není stanoven přesně nýbrž jako věk o 5 let nižší než je důchodový, ve kterém dané osobě vznikne nárok na výplatu starobního důchodu. Dále délka spoření musí být nejméně 60 kalendářních měsíců, ovšem penzijní společnost si může tuto dobu upravit podle sebe, a to až nejdéle na dobu 120 kalendářních měsíců.

Výplata v účastnickém fondu může probíhat formou dávek v předem stanovené výši, nebo formou dávek v předem stanoveném počtu výplat až do vyčerpání naspořených peněžních prostředků. Tyto výplaty musí probíhat alespoň po dobu 3 let. [58]

Tabulka 3: Rozdíly mezi transformovaným a účastnickým fondem

	Transformované fondy	Účastnické fondy
Možnost prvního výběru	v 60 letech (u starších programů i dříve)	v důchodovém věku nebo nejdříve 5 let před jeho dosažením
Forma výběru	jednorázově nebo doživotní rentou	jednorázově, rentou po určitou dobu (min. 3 roky), koupě annuity u pojišťovny, předdůchod
Možnost výběru poloviny částky	ano, po 15 letech	ne
Investiční strategie	povinně konzervativní	konzervativní až dynamická
Garance nezáporného výnosu	ano	ne
Předdůchod	ne	ano, při splnění podmínek

Zdroj: [54]

Krom účasti na doplňkovém penzijním spoření si mohou lidé ukládat a zhodnocovat své peníze na penzi také prostřednictvím **důchodového životního pojištění**. Cílem tohoto produktu je zajistit vyšší životní úroveň osobám v důchodovém věku. Toto pojištění nabízí mnoho komerčních pojišťoven v různých formách, ty však mají určité základní znaky společné. [19]

- Pojistná částka může být pojištěnému vyplacena formou pravidelného důchodu ve zvolených intervalech, formou důchodu po určitý počet let nebo jednorázově.
- Délka pojištění a velikost ukládaných peněžních prostředků závisí na volbě klienta.
- Klient si může ke svému důchodovému pojištění také sjednat i další doplňková pojištění.
- Pojistná částka je na konci pojistné doby vyplacena přímo pojištěné osobě. V případě úmrtí klienta, mají pozůstalý nárok na výplatu pojistného.

Mezi výhody tohoto pojištění patří garantovaná výplata sjednané pojistné částky, garantovaný minimální výnos z vložených prostředků a daňová uznatelnost zaplaceného pojistného. Aby bylo odváděné pojistné daňově uznatelné, musí být pojistník shodný s pojištěným, pojištění musí trvat minimálně 5 let, konec pojištění musí být sjednán do roku, kdy pojištěnému bude minimálně 60 let a musí být sjednáno riziko pro případ smrti a dožití. [19]

2.2.2. Příspěvek na péči

Další finanční pomocí pro seniory je v České republice příspěvek na péči poskytovaný na základě zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., vyplácený ze státního rozpočtu. Na tento příspěvek mají nárok osoby, které si zažádali o přiznání příspěvku a jsou definované v tomto zákoně v § 4 odst. 1, a které potřebují z různých dlouhodobých zdravotních důvodů pomoc od jiných osob se zvládáním každodenních životních potřeb, protože již nejsou schopny zvládat některé běžné úkony. Tuto pomoc jim musí poskytnout osoba blízká, případně osoba oprávněná tímto zákonem, aby měli nárok na finanční pomoc. Dle zákona o sociálních službách mají oprávněné osoby právo kontrolovat využití finančních prostředků poskytnutých příspěvkem na péči, zda jsou skutečně využívány pro financování této pomoci a zda stále platí veškeré podmínky pro přidělení příspěvku.

Příspěvek mohou osoby získat v různé výši podle věku a stupně závislosti, které členíme do čtyř základních skupin na lehkou závislost, středně těžkou závislost, těžkou závislost a úplnou závislost. Výše příspěvků pro osoby starší 18 let je uvedena v tabulce č. 4. Pro zařazení do odpovídajícího stupně závislosti se hodnotí schopnost osoby zvládat určité úkony, jako mobilitu, orientaci, komunikaci, stravování, oblékání a obouvání, hygienu, výkon fyziologických potřeb, péči o zdraví, osobní aktivity a péči o domácnost.

Tabulka 4: Výše příspěvku na péči pro osoby starší 18 let

Stupeň závislosti	Výše měsíčního příspěvku
Lehká závislost	800 Kč
Středně těžká závislost	4 000 Kč
Těžká závislost	8 000 Kč
Úplná závislost	12 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, podle [42]

K přerušení výplaty tohoto příspěvku může ovšem dojít, pokud je po celý měsíc oprávněná osoba hospitalizována v nemocničním zařízení. V tuto chvíli může nastat problém, pokud se o seniora stará rodinný příslušník, který nemá jiný příjem než tento příspěvek a přijde o něj, tak se může dostat do hmotné nouze, a proto v České republice není taková motivace pro péči o seniory v domácím prostředí. Pokud by více seniorů mělo možnost zůstat v domácí péči, výrazně by to snížilo náklady státu na jejich podporu.

2.3. Nefinanční podpora v České republice

Nefinanční podpora seniorů v České republice zpravidla probíhá formou poskytování služeb, které lze rozdělit do dvou skupin na služby sociální a služby zdravotnické. Kromě těchto dvou skupin existuje také komplexní zdravotně sociální péče, tato péče v sobě zahrnuje jak služby sociální tak zdravotnické, což je zejména zapotřebí při práci se starými lidmi. U nás ovšem komplexní zdravotně sociální péče zatím není na dostatečné úrovni. [3]

2.3.1. Sociální služby

Sociální služby v České republice jsou koordinovány a organizovány většinou městy či regiony a jimi k tomu zřízenými organizacemi, avšak odpovědnost za tyto služby nese primárně stát. Služby jsou financovány z více zdrojů, a to přímými platbami od klientů, z územních rozpočtů, ze státního rozpočtu a z fondu veřejného zdravotního pojištění. [50] Podle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. (dále označovaném jako ZSS) členíme sociální služby na sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Tyto služby jsou podle § 33 ZSS poskytovány třemi různými formami, a to pobytem v sociálním zařízení, ambulantní péčí a terénní péčí. Ambulantní péče je vykonávána službami v daném sociálním zařízení, kam musí senior docházet. Terénní služby jsou poskytovány v domácím prostředí seniora.

V rámci **sociálního poradenství**, upraveného v § 37 ZSS, rozlišujeme základní sociální poradenství a odborné sociální poradenství. Základní sociální poradenství je povinnou součástí všech poskytovaných sociálních služeb a pomáhá řešit osobám jejich tíživou sociální situaci pomocí zprostředkování potřebných informací. Odborné poradenství je zaměřeno vždy na konkrétní skupinu osob a jejich problémy. Seniorům je poskytováno

samostatně v rámci poraden pro seniory nebo ve speciálních lůžkových zařízeních, jako jsou hospice. [40]

Služby sociální péče mají zejména pomáhat osobám s jejich fyzickou a psychickou soběstačností, tak aby byli schopni žít, i přes všechny nepříznivé vlivy, stále ve svém domácím prostředí a účastnit se běžného života. Pokud ovšem již toho nejsou schopny, tak jim tyto služby zajišťují alespoň důstojné prostředí a zacházení. K službám, které podporují seniory, řadíme v České republice, podle § 38 ZSS osobní asistenci, pečovatelské služby, průvodcovské a předčitatelské služby, odlehčovací služby, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem. [40]

Jednou ze služeb, která podporuje život seniorů v jejich přirozeném prostředí je *osobní asistence*, upravená v § 39 ZSS. Tato služba zabezpečuje pomoc lidem, kteří již nejsou schopni se o sebe zcela sami postarat vlivem věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení. Díky této terénní službě mohou senioři déle setrvat doma a je jim vypomáháno se zvládnutím činností, které již sami nejsou schopni vykonávat. [40]

Pečovatelská služba podle § 40 ZSS, může být vykonávána jak ambulantně tak terénně. Je poskytována lidem se sníženou soběstačností vlivem věku, chronického onemocnění, zdravotního postižení nebo i rodinám s dětmi. Pečovatelská služba zajišťuje pomoc s běžnou péčí o vlastní osobu, s osobní hygienou, poskytnutím stravy nebo jejím zabezpečením, se zajištěním normálního chodu domácnosti a zprostředkováním společenského kontaktu s okolím. [40]

Podle § 42 ZSS mohou být *průvodcovské a předčitatelské služby* poskytovány samostatně nebo mohou být součástí jiných služeb. Slouží jako pomoc osobám, které z důvodu věku nebo zdravotního postižení mají problém s orientací případně komunikací.

Odlehčovací služby upravené v § 44 ZSS, jsou poskytovány osobám se sníženou soběstačností ambulantně, terénně případně jako pobytové. Tyto služby mají za cíl, poskytnou pečujícím osobám potřebný odpočinek. [40]

Centrum denních služeb, § 45 ZSS, podporuje seniory po část pracovního dne, ve které se o ně nemohou postarat jejich rodinní příslušníci nebo jiné blízké osoby. Umožňuje

jim prožít část dne aktivně a snaží se rozvíjet jejich soběstačnost. Krom seniorů mohou tato centra využívat také osoby s chronickými onemocněními, které potřebují pravidelnou pomoc od jiných osob. [40]

Podle § 43 ZSS *denní stacionář* poskytuje ambulantní služby seniorům a ostatním lidem, kteří potřebují pravidelnou pomoc od jiných osob, po určitou část dne.

Týdenní stacionář podle § 47 ZSS, nabízí ubytování a ambulantní služby seniorům a osobám, které potřebují pravidelnou pomoc od ostatních lidí, většinou od pondělí do pátku.

Domov pro seniory má jako hlavní činnost, podle § 49 ZSS, zajistit důstojné prostředí a kvalitní péči pro osoby, které již nemohou zůstat ve svém domácím prostředí, většinou z důvodu vysokého věku případně jejich nepříznivého zdravotního stavu. [40]

Domov se zvláštním režimem je v zákoně o sociálních službách upraven v § 50. Funguje na podobném principu, jako klasický domov pro seniory s tím rozdílem, že je uzpůsoben specifickým potřebám klientů. Toto zařízení poskytuje podmínky pro celoroční pobyt zejména klientům s chronickým duševním onemocněním nebo závislostí na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, kteří v důsledku toho mají sníženou soběstačnost. [40]

Důležitá není pouze péče o nastalé sociální problémy, ale také schopnost jim předcházet a k tomu slouží **služby sociální prevence**. Prevence sociálního vyloučení seniorů probíhá v České republice pomocí sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením a sociální rehabilitací.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou upravené v § 66 ZSS. Tyto služby jsou poskytované osobám důchodového věku, případně lidem se zdravotním postižením, které jsou v důsledku toho ohroženy sociálním vyloučením. Mohou být poskytovány ambulantně nebo terénně. [40]

Sociální rehabilitace jsou upravené v § 70 zákona o sociálních službách. Slouží pro rozvoj samostatnosti a soběstačnosti osob, formou založenou na zlepšení určitých schopností a dovedností potřebných pro běžný život a utvrzováním návyků a činností běžné denní rutiny. [40]

2.3.2. Zdravotní služby poskytované seniorům

Je normální, že s přibývajícím věkem se postupně zhoršuje fyzický a psychický stav osob. U seniorů se zejména častěji objevují různá chronická onemocnění, mnohdy i několik nemocí najednou. Z těchto důvodů už většina seniorů není v pozdějším věku schopna pracovat, a to vede k odchodu těchto osob do důchodu. Proto je velice důležité poskytnout těmto lidem odpovídající podporu a péči v dané oblasti.

Zdravotní podpory se seniorům může dostat opět ve třech různých formách ambulantní, terénní a pobytové. Pobytová péče se zdravotními službami je poskytována v České republice zejména v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných tzv. LDN a jim podobným institucím. V nemocnicích jsou zřízena různá oddělení, která často slouží pro pomoc seniorům, kam řadíme geriatrická oddělení a ambulance, rehabilitační a doléčovací oddělení, ošetrovatelská oddělení, oddělení intenzivní péče a další oddělení, která hospitalizují seniory s odpovídajícími potížemi pro dané oddělení. Služby jsou financovány z velké části ze zdravotního pojištění, pomocí veřejných výdajů, státního rozpočtu, územních rozpočtů a soukromých výdajů pacientů. [59]

Mezi specializovaná oddělení pro péči o starší osoby patří *geriatrické oddělení*. Cílem tohoto oddělení je zejména pomoc seniorům, u kterých se výrazně zhorší soběstačnost a zdravotní stav z nespécifikovatelných důvodů, a tím pádem nejsou lékaři schopni identifikovat, o jaké potíže se jedná a důsledkem toho nemůže být umístěn senior na žádné konkrétní specializované nemocniční oddělení. Mezi tyto problémy patří například náhlá dezorientace, poruchy příjmu potravy, pády a mnoho dalších potíží. Na tomto oddělení se potom snaží diagnostikovat, důsledkem čeho tyto stavy vznikly a snaží se pomoci seniorům je zvládnout a následně se rehabilitovat, aby se mohli vrátit v co nejlepším stavu do běžného života, a pokud to již není možné tak navrhnout vhodné další postupy, případně trvalou hospitalizaci v odpovídajících zařízeních. [3]

Léčebny dlouhodobě nemocných jsou v České republice specializované na péči o osoby, u kterých již není předpoklad zlepšení zdravotního stavu do budoucna, a z těchto důvodů již vyžadují trvalou péči, která jim nemůže být zajištěna v domácím prostředí. Často jsou zde umístěni senioři, kteří již nejsou schopni se o sebe postarat a mnoho z nich, je převážně nepohyblivých. Zřizovateli LDN mohou být soukromníci, ale také stát, některé LDN jsou součástí nemocnic. [30]

3. Stárnutí populace a podpora seniorů ve Spolkové republice Německo

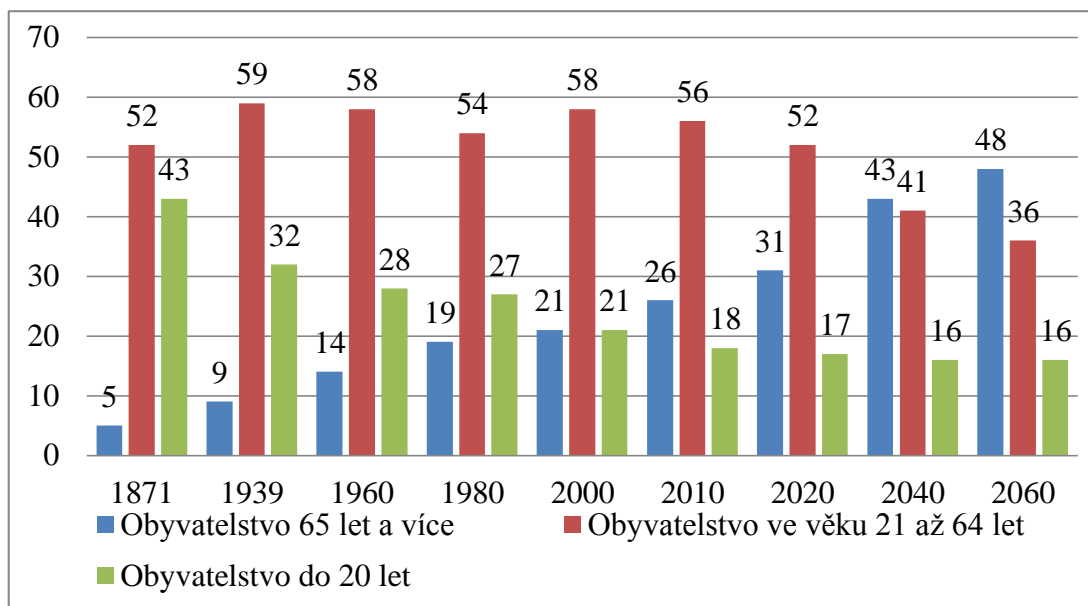
3.1. Demografický vývoj

V Německu se projevují již několik let dva trendy vývoje populace, a to je pokles porodnosti a zvyšování doby dožití. Dle statistik se průměrná délka života v Německu neustále prodlužuje a odborníci odhadují, na základě výzkumu provedeného v roce 2009, že do roku 2050 se zvýší u mužů na 81,1 let a u žen na 86,6 let. Z toho by však měl být každý devátý německý senior starší 80 let. [25]

Fertilita ve Spolkové republice Německo se již dlouhodobě nachází na nízké úrovni, přibližně připadá na jednu ženu 1,4-1,5 dítěte. S plodností na této úrovni se v současnosti řadí Německo v porovnání s ostatními státy k zemím s jednou z nejnižších fertilit. V Německu taktéž přibývá množství bezdětných žen, dle výzkumu každá pátá žena narozená v roce 1965 zůstává bezdětná.

Tyto dva trendy mají velký vliv na další charakteristický vývoj v Německu, a to je stárnutí obyvatelstva. V roce 2010 tvořili 18% obyvatelstva osoby mladší 20 let a 21 % osoby ve věku 65 let a starší. Většina populace se však nacházela v produktivním věku, a to až 61 % obyvatel. [15] Do budoucna se předpokládá, že v roce 2060 by se měl snížit počet osob mladších 20 let ze současných 18 % na 16 % a počet osob ve věku nad 65 let by měl tvořit až jednu třetinu celkové populace v Německu. Tento pokles ovlivní taktéž počet obyvatel v produktivním věku, jejichž počet by měl klesnout z 50 milionů obyvatel do roku 2060 na 35 milionů. [25] Vizualně je tento odhadovaný vývoj znázorněn v následujícím grafu pro vybrané roky.

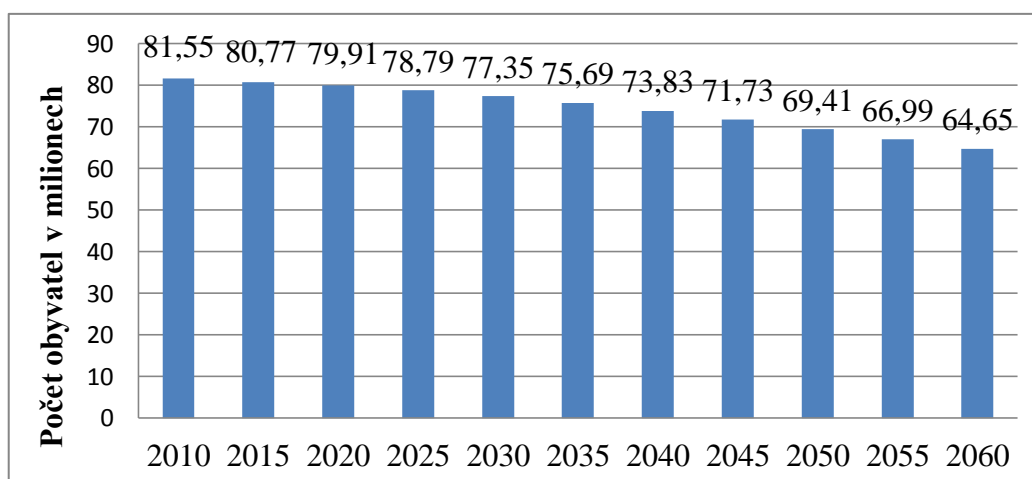
Obrázek 3: Podíl obyvatel ve věku do 20 let, nad 65 let a nad 80 let ve Spolkové republice Německo od roku 1871 do roku 2060 (v %)

Zdroj: vlastní zpracování, podle [44]

Krom stárnutí populace v Německu dochází také k značnému poklesu počtu obyvatel, způsobeného zejména vyšší úmrtností oproti natalitě. V současné době se počet obyvatel Německa odhaduje přibližně na 81,1 milionů obyvatel, avšak do roku 2060 by tento počet podle statistik měl klesnout na pouhých 64,65 milionů. Prognóza vývoje počtu obyvatel v Německu až do roku 2060 byla vypracována v roce 2010 Spolkovým statistickým úřadem a je znázorněna na následujícím obrázku č. 4.

Obrázek 4: Prognóza vývoje počtu obyvatel do roku 2060

Zdroj: [38]

Podle této prognózy měl počet obyvatel v roce 2015 dosahovat pouhých 80,77 milionů, což se nevyplnilo, zejména vlivem migrace. Německo patří mezi země, které jsou v Evropě nejpřitažlivějšími pro většinu imigrantů. V posledních několika letech se počet osob mířících do Německa zvýšil o 20 %, avšak ani tento nárůst nepostačil na dorovnání úbytku populace zapříčiněného rozdílem mezi mortalitou a natalitou. To je způsobené také tím, že se postupně zvyšuje počet osob mířících z Německa do jiných zemí a dorovná se tak počet imigrantů.

3.2. Finanční podpora

3.2.1. Důchodové zabezpečení

Ve Spolkové republice Německo funguje třístupňový důchodový systém, který se skládá ze zákonného zabezpečení, podnikového připojištění a ze soukromého pojištění. Tyto tři základní pilíře se neliší jen mezi sebou, ale i samotné pilíře jsou souborem rozdílných systémů, institucí a principů. [11] Německo patří mezi státy, které stály u zrodu novodobého sociálního pojištění, kdy v 80. letech 19. století Bismarck prosadil potřebné zákony, zejména zákon z roku 1889 o pojištění invalidity a stáří. [5] Stejně jako je tomu v ostatních zemích, kde dochází ke stárnutí populace, i zde se stát snaží podpořit pomocí důchodových reforem vyšší účast na soukromém pojištění a upravovat finanční podporu poskytovanou seniorům z prvního pilíře.

První pilíř je povinný pro všechny pracující občany Spolkové republiky, jedná se o tzv. zákonné důchodové pojištění. Je financován na základě PAYGO systému, důchody z prvního pilíře jsou hrazeny z příspěvků na důchodové pojištění od pracujících osob. Tento pilíř slouží k zajištění ve stáří a je historicky nejvýznamnější součástí starobního důchodu. [31] První pilíř lze rozdělit na další tři systémy:

- povinné důchodové pojištění pro zaměstnance,
- důchodové pojištění pro státní úředníky,
- důchodové zabezpečení pro určité skupiny osob, jako jsou osoby samostatně výdělečně činné a ostatní volná povolání, celkem sem řadíme 64 organizací pro jednotlivé skupiny. [11]

Výše důchodu z prvního pilíře je stanovena pouze procentní složkou a je závislá na výdělích za celý produktivní život, a taktéž na době pojištění. V Německu je výše důchodu vázaná mnohem více na zásluhovost než v České republice. [20]

Nárok na výplatu starobního důchodu nastává seniorům po splnění potřebných požadavků. Do roku 2011 to znamenalo ve Spolkové republice Německo dosažení minimálního věku 65 let a splnění doby pojištění alespoň 5 let. Od roku 2012 se ale věkové podmínky změnilly, od tohoto roku se důchodový věk postupně zvyšuje. Pro osoby narozené v roce 1947 je tento věk 65 let a 1 měsíc, ke každému následujícímu roku narození se přičítá jeden měsíc až do roku 1958. Od roku 1958 se potom přičítají už za každý rok 2 měsíce až do roku 1964 a od roku 1964 platí věková hranice pro odchod do důchodu 67 let. [29] Krom těchto možností existují ještě v Německu speciální varianty pro výplatu starobního důchodu, a to starobní důchod pro dlouhodobě pojištěné, starobní důchod pro ženy, starobní důchod pro těžce zdravotně postižené a odchod do starobního důchodu z důvodu nezaměstnanosti případně po ukončení práce na částečný úvazek. Podmínky pro odchod do uvedených variant starobního důchodu znázorňuje přehledně následující tabulka.

Tabulka 5: Podmínky pro odchod do důchodu

Druh starobní penze	Pro koho	Potřebná doba pojištění
Standardní starobní důchod	pro osoby ve věku 65 let a více, podle nových podmínek	minimálně 5 let
Starobní důchod pro dlouhodobě pojištěné	pro osoby ve věku 63 let a více	minimálně 35 let
Starobní důchod pro ženy	pro ženy ve věku 60 let a více	minimálně 15 let
Starobní důchod pro těžce zdravotně postižené	pro osoby těžce postižené ve věku 60 let a více	35 let
Starobní důchod z důvodu nezaměstnanosti nebo ukončení částečného pracovního úvazku	pro nezaměstnané nebo pracující na částečný pracovní úvazek ve věku 60 let a více	minimálně 15 let

Zdroj: [61]

Němečtí senioři, kteří odejdou do standardního starobního důchodu, si mohou již od odchodu do důchodu přivydělávat, kolik chtějí bez jakéhokoliv omezení. Namísto toho senioři, kteří odešli do předčasného důchodu a pobírají starobní důchod pro dlouhodobě pojištěné, nesmí při přivýdělku přesáhnout příjem 400 euro, jinak by ztratili nárok na výplatu penze v plné výši. Ve Spolkové republice Německo se nachází velké množství pracujících seniorů, v roce 2012 pracovalo přibližně 826 000 osob

důchodového věku, většina z nich pracuje na tzv. minimální úvazek, což je úvazek do 400 eur. [11] Pokud již osoba dosáhla stanoveného věku pro odchod do důchodu a stále pracuje a nepobírá žádný starobní důchod, tak se její penze do budoucna zvyšuje o 0,5 % za každý navíc odpracovaný měsíc, protože i v tomto období stále odvádí penzijní pojištění do systému. [29]

Do **druhého pilíře** řadíme podnikové připojištění, které se liší u zaměstnanců v soukromém sektoru a u osob pracujících ve veřejném sektoru. Příspěvky do tohoto pilíře platí zaměstnavatelé přímo z nezdaněné hrubé mzdy. [52] Zaměstnavatelé i zaměstnanci odvádějí příspěvky na penzijní připojištění ve stejné výši. Cílem tohoto podnikového připojištění je, že na konci pracovně právního vztahu, když zaměstnanec odchází do důchodu, tak mu je následně krom státní penze vyplácená ještě doplňující penze od podniku, ve kterém pracoval. Problém v rámci tohoto připojištění může nastat při výpočtu nároku, pokud zaměstnanec opustí svého zaměstnavatele předčasně z důvodu odchodu k jinému zaměstnavateli nebo předčasného odchodu do důchodu. Řešením v některých případech je, když nový zaměstnavatel převezme stávající pohledávky podnikového připojištění. [16]

Třetí pilíř je tvořen dobrovolným soukromým pojištěním. Pomocí tohoto pilíře si vytvářejí jednotlivci individuální finanční zásoby na stáří. V třetím pilíři existuje velké množství produktů, některé z těchto produktů jsou podporovány státem. K státem nepodporovaným zajištěním se řadí investice do akcií nebo investice do nemovitostních fondů. Státem podporované produkty jsou například systém Rürup nebo systém Riester. [16]

System Riester se nazývá po Walterovi Riestrovi, který byl spolkovým ministrem pro práci a sociální věci. V tomto systému by si měli občané soukromě spořit na penzi, protože původně byl založen jako reakce na snižování důchodů z prvního pilíře. [45]

Stát podporuje účastníky systému pomocí různých doplňků a odpočtů. Lidé si mohou o příspěvky do tohoto systému snížit daňový základ pro daň z příjmů, tím že je vykážou jako zvláštní výdaj a stejně tak výnosy z Riestr systému nejsou zatěžovány žádnou daní. K poskytovaným zvýhodněním v Riester systému patří také krom daňových zvýhodnění státní příspěvky, které lze rozdělit do tří základních skupin. Státní příspěvky rozlišujeme na příspěvek na děti, základní příspěvek a bonus pro osoby, které uzavřeli Riester smlouvu do 26 let. Aby měl účastník nárok na státní příspěvky, musí jeho roční úspora

tvořit minimálně 4 % hrubého ročního příjmu. Přičemž minimální výše vkladu do tohoto systému je 60 euro a maximální 2 100 euro ročně. Pokud není splněn požadovaný 4% podíl, ale je tento podíl nižší, krátí se v odpovídajícím poměru i státní podpora. Výjimkou je rodič na rodičovské dovolené, který může odvádět pouze 60 euro ročně a stejně bude mít nárok na plnou státní podporu. [46]

Nárok na státní příspěvek na děti vzniká pouze rodiči nebo zákonnému zástupci, pokud má právo na přídatky na děti. Tento příspěvek se přiděluje na každé dítě zvlášť a je v rozdílné výši na děti narozené do roku 2008 a po roce 2008. Základní státní příspěvek se dělí na příspěvek pro manžele a příspěvek pro jednotlivce. Aby měli manželé nárok na státní podporu, musí mít oba partneři podepsanou smlouvu k Riester penzi a odvádět potřebné minimum. Posledním státním příspěvkem je jednorázový bonus pro osoby, které podepsaly Riester smlouvu do 26 let. Tímto příspěvkem se stát snaží motivovat mladé lidi k vlastnímu spoření si na penzi. [47] Výše jednotlivých podpor je přehledně zpracována v tabulce č. 6.

Tabulka 6: Výše státních podpor pro Riester penzi

Státní podpora	Výše podpory
Pro jednotlivce	154 euro/rok
Pro manželský pár	308 euro/rok
Na dítě narozené do roku 2008	185 euro/rok
Na dítě narozené po roce 2008	300 euro/rok
Bonus pro osoby mladší 26 let	200 euro

Zdroj: vlastní zpracování na základě [47]

Existují různé formy spoření a pojištění, aby tyto produkty obdržely certifikát od státu, že náleží do Riester systému, musí splnit určitá kritéria.

- Podmínky smlouvy musí být napsány v německém jazyce a musí být genderově neutrální.
- Poskytovatel musí vyplatit po uplynutí smlouvy vložené prostředky a státem poskytnuté příspěvky v garantované výši.
- Veškeré poplatky a náklady spojené s ukončením a provozováním spoření musí být rozvrženy do minimálně 5 let.
- Výplata důchodu může být realizována nejdříve po dosažení 60 roku života, pokud byla smlouva uzavřena do roku 2011, a pokud ne tak po dosažení 62 let.

- Riester spoření může být kdykoliv zrušeno nebo pozastaveno, případně převedeno k jinému poskytovateli. [63]

Ne všechny osoby mohou vstoupit do systému Riester, například studenti, OSVČ, lékárníci, doktoři, architekti, osoby, které pobírají invalidní důchod z důvodu částečně snížené pracovní schopnosti a další osoby, které nejsou účastníky průběžného státního penzijního systému. Výjimkou, kdy OSVČ mohou být v Riester systému je pomocí svého partnera. Účastníci systému mají zaručenou penzi na stanovenou dobu, která v případě úmrtí pojištěného, před uplynutím výplatní doby, bude poukázána pozůstalému manželovi či manželce, případně vyživovanému dítěti. [45]

K výplatě prostředků z tohoto systému může dojít třemi způsoby.

- Výplata důchodu formou doživotní anuity.
- Výběr 30 % z uspořené částky na začátku a zbylých 70 % čerpáno formou pravidelné penze až do vyplacení všech naspořených prostředků.
- Třetí možností výběru finančních prostředků je vybrat vše najednou, ale v tomto případě jsou klientovi vyplaceny veškeré finanční prostředky bez státních příspěvků a zpětně dodané. [63]

Rürup systém je státem podporovaný způsob pro spoření si na penzi. Toto spoření může využívat kdokoli, ale nejvýhodnější je pro osoby, které nemohou využívat Riester systém, neboli pro OSVČ, pro osoby, které nejsou účastníky prvního pilíře důchodového systému v Německu a také pro osoby s vysokými příjmy a vysokou daňovou zátěží. Tento způsob spoření na penzi byl založen v roce 2005 ekonomem Bertem Rürupem a v Německu se také jinak nazývá jako Basisrente. Ve Spolkové republice Německo existuje velké množství variant poskytování Rürup důchodu, jelikož každá životní pojišťovna, která nabízí tuto penzi, ji poskytuje ve vlastní specifické variantě. [12]

Finanční prostředky naspořené pomocí Rürup penze mohou být vyplaceny klientovi pouze formou doživotní měsíční renty, nikoliv jednorázově. K výplatě může dojít až po dosažení věku 62 let, pokud byla smlouva uzavřena po roce 2011, a pokud byla uzavřena do roku 2011, tak může dojít k výplatě již po dosažení věku 60 let. V případě, že účastník zemře dříve, než je mu vyplacena celá naspořená částka a má ve smlouvě sjednané připojištění výplaty pozůstalostního důchodu, stane se tato suma předmětem

dědického řízení a zbytek je doplacen pozůstalým. Pokud by účastník neměl sjednané připojištění výplaty pozůstalostního důchodu, nebylo by možné zbylou částku převést na dědice. [12]

Na rozdíl od Riester systému u Rürup penze nezíská účastník žádnou přímou státní podporu formou státních příspěvků, ale získá nepřímou státní podporu. Největší výhodou Rürup systému jsou tedy daňová zvýhodnění. Tato daňová zvýhodnění se již od roku 2005, každý rok neustále zvyšují. V roce 2005 bylo daňově uznatelných 60 % z maximálně možného ročního vkladu. Maximálně možný roční vklad je pro jednotlivce 20 000 euro a pro manželský pár 40 000 euro. Takto stanovený procentní podíl se každoročně zvyšuje o dva procentní body, a to až do roku 2025, kdy by měl dosáhnout 100 %. Vývoj tohoto procentního podílu ve vybraných letech znázorňuje tabulka č. 7. V současnosti, v roce 2015, si mohou účastníci Rürup penze uplatnit 80 % z maximálního ročního vkladu, což je 16 000 euro pro jednotlivce a 32 000 euro pro manželský pár. [14]

Tabulka 7: Vývoj daňově uznatelného podílu ve vybraných letech

Vybrané roky	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2015	2020	2025
Daňově uznatelný podíl	60 %	62 %	64 %	66 %	68 %	70 %	80 %	90 %	100 %

Zdroj: [48]

3.2.2. Základní zabezpečení ve stáří a při zdravotním postižení

Původním názvem ve Spolkové republice Německo Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung. Tento způsob zajištění ve stáří využívalo v roce 2012 v Německu více jak 465 000 osob starších 65 let. [11] Nárok na dávky základního zabezpečení ve stáří a při zdravotním postižení vzniká osobám, které již nejsou schopny získávat finanční prostředky pro živobytí vlivem dosažení stanovené věkové hranice nebo z důvodu trvalého postižení a jejich současné příjmy a bohatství jim nepostačují ani k zajištění životního minima. U seniorů jsou podmínkami pro přidělení této dávky trvalé bydliště na území Spolkové republiky Německo a věková hranice stanovená podle dosažení důchodového věku, viz § 41 Abs. 2 Sozialgesetzbuch XII nebo kapitola 2.2 Důchodové zabezpečení. Osoby v důchodovém věku mají právo na podporu ve výši 399 euro, pokud žijí sami a 360 euro pokud žijí s manželem či manželkou. [26]

3.2.3. Příspěvek na dlouhodobou péči (ošetřovné)

Příspěvek na dlouhodobou péči, je poskytován osobám na základě žádosti, jejíž oprávněnost si ověřují zákonem pověřené osoby. Na tuto podporu mají nárok osoby, které potřebují zajistit určitou formu péče, a to v jakémkoliv prostředí. Příspěvek může být žadateli poskytnut přímo formou peněžních prostředků (Pflegegeld) nebo věcně (Pflegesachsleistung), to znamená uhrazením části nákladů poskytovateli péče. Oprávněná osoba má také možnost výplaty dávky kombinovanou formou, což znamená, že pokud nevyčerpá věcné dávky, na které má nárok, může obdržet část peněz formou příspěvku. Podle formy jakou je podpora poskytnuta se odvíjí i její výše. Krom tohoto faktoru ovlivňuje velikost dávky také stupeň závislosti dané osoby. Lidé trpící stařeckou demencí mají ze zákona nárok na vyšší příspěvek na péči, který se odvíjí stejně jako u ostatních od stupně závislosti a formy jakou je poskytnut. [24]

Jednotlivé stupně závislosti se od sebe odlišují různými charakteristikami.

- První stupeň závislosti se vyznačuje tím, že daná osoba potřebuje opakovaně pomoc minimálně jednou denně při výkonu alespoň dvou činností. Týdenní péče musí v průměru činit nejméně 90 minut denně, z čehož více jak 45 minut denně má být využito na poskytnutí základní péče.
- Druhý stupeň závislosti vyžaduje pomoc minimálně třikrát denně v různou dobu se základními činnostmi, jako je péče o tělo, výživa a mobilita. Časově by péče o člověka s druhým stupněm invalidity měla trvat týdně v průměru nejméně tři hodiny denně, z čehož dvě hodiny by měly být věnovány základní péči.
- Třetí stupeň invalidity je nejtěžší a časově nejnáročnější, základní péče je zde zapotřebí ve dne v noci a pomoc s domácími pracemi několikrát v týdnu. Dle ustanovení pro třetí stupeň invalidity musí týdně zabrat v průměru nejméně pět hodin denně, z čehož čtyři hodiny musí být využity na poskytnutí základní péče. [37]

Výše příspěvku stanovená na základě těchto ukazatelů je přehledně zobrazena v následující tabulce č. 8.

Tabulka 8: Výše příspěvku na dlouhodobou péči a věcného příspěvku na péči

Stupeň závislosti	Měsíční finanční příspěvek na péči	Měsíční příspěvek na péči (věcný)
Stupeň závislosti 0 (pro osoby s demencí)	123 euro	231 euro
Stupeň závislosti 1	244 euro	468 euro
Stupeň závislosti 1 (pro osoby s demencí)	316 euro	689 euro
Stupeň závislosti 2	458 euro	1 144 euro
Stupeň závislosti 2 (pro osoby s demencí)	545 euro	1 298 euro
Stupeň závislosti 3	728 euro	1 612 euro
Těžké případy	-	1 995 euro

Zdroj: vlastní zpracování, dle [60]

3.3. Nefinanční podpora

Stejně jako je tomu v České republice i v Německu je péče o seniory zajišťována prostřednictvím sociálních a zdravotnických služeb. Tyto služby jsou orientované přímo na pomoc seniorům, ale senioři využívají i služby nepřímo zaměřené na jejich pomoc, jako jsou například různá specializovaná zdravotnická oddělení. Mimo jiné ve Spolkové republice Německo se neustále rozvíjí a zdokonaluje také komplexní zdravotně sociální péče, která by mohla do budoucna přinést značnou úsporu nákladů vynakládaných na péči o seniory.

3.3.1. Sociální služby

Sociální služby pro podporu seniorů ve Spolkové republice Německo jsou téměř stejné jako služby poskytované v České republice. V Německu je sociální zabezpečení upraveno různými předpisy a v sociálním zákoně, který se skládá z 12 knih. Služby mohou být seniorům poskytovány podle zákona, ambulantně, částečně stacionárně a stacionárně. Poskytovateli mohou být stát, města, kraje, komerční organizace, neziskové organizace případně i církevní a charitativní organizace, viz § 10 Sozialgesetzbuch X, v textu dále Sozialgesetzbuch zkracováno jako SGB. Sociální služby jsou financovány ze sociálního pojištění, pojištění na péči, nemocenského pojištění, z vlastních prostředků seniorů, ze státního rozpočtu, územních rozpočtů a dalších zdrojů. [49]

Dle §7a SGB XI mají osoby, pobírající sociální dávky uvedené v knize jedenáct, nárok na individuální **poradenské služby**. Služby jsou poskytovány, aby pomohly osobám lépe se vyznat v právní státní a federální úpravě za účelem získat sociální dávky nebo potřebné služby, na které mají osoby zákonný nárok.

Důležitou součástí sociálních služeb je samozřejmě **sociální péče**. Zhruba o více jak dvě třetiny seniorů ve Spolkové republice Německo, kteří již potřebují určitou pomoc během různých každodenních aktivit, se starají příbuzní či známý v domácím prostředí. Problémem této péče ovšem je, že mnoho z nich není schopno převzít plnou péči a podporu o osoby důchodového věku. Z toho důvodu existuje v Německu komplexní sociální síť s širokou nabídkou služeb pro podporu seniorů v jejich domácím prostředí, kterou zastává například *pečovatelská služba*. Jedná se o pomoc při každodenních činnostech v oblasti osobní péče, v oblasti stravy, v oblasti mobility a oblasti domácích prací, které jsou blíže specifikovány v § 61 Abs. 5 SGB XII. Kromě služeb jsou seniorům nabízeny i potřebné pomůcky pro domácí péči. [51]

V rámci **pobytových služeb** jsou v Německu rozlišovány tři základní druhy ubytovacích zařízení pro seniory, jelikož potřeby seniorů jsou individuální a různorodé. Rozlišujeme:

- pečovatelské domovy (Altenpflegeheim),
- domovy důchodců (Altenheim),
- penziony pro důchodce neboli asistované bydlení (Altenwohnheim).

Domovy s pečovatelskou službou jsou zařízení pro seniory vyžadující téměř 24 hodinovou péči následkem fyzického nebo mentálního postižení. Důchodci zde mohou být umístěni na stálo, případně i krátkodobě. To může být například po pobytu v nemocnici, nebo pokud osoba pečující o seniora krátkodobě nemůže vykonávat tuto péči. [10]

Domovy důchodců, jinak také domovy pro seniory jsou určitým mezistupněm mezi domovy s pečovatelskou službou a asistovaným bydlením. Obyvatelé těchto zařízení jsou senioři, kteří vyžadují podporu a pomoc, ale v menší míře než osoby žijící v domovech s pečovatelskou službou. Většinou jsou jim poskytovány služby, jako pomoc při úklidu, pomoc se zajištěním stravy a ostatními každodenními činnostmi.

V *penzionech pro seniory* jsou ubytováni důchodci, kteří určitým způsobem zvládají žít samostatně a zvládají se sami starat o svou domácnost. V některých vybraných zařízeních je jim pouze občasně poskytnuta pomoc v případě krátkodobé nemoci. [10]

3.3.2. Zdravotní služby poskytované seniorům

Zdravotní služby pro seniory jsou ve Spolkové republice Německo poskytovány formou pobytu ve zdravotnickém zařízení, ambulantními službami nebo také formou terénní péče v domácím prostředí. Zdravotní služby poskytované pobytovou formou jsou realizovány prostřednictvím nemocničních oddělení, v pečovatelských domech, domovech pro seniory a dalších zařízeních k tomu určených. V Německu existuje velké množství mobilních zdravotnických služeb, zejména proto, že šetří značné finanční prostředky, které plynou zejména z povinného zákonného veřejného pojištění nebo soukromého zdravotního pojištění a soukromých výdajů. Pobytová péče je mnohem dražší než mobilní. Mezi zdravotní služby poskytované v domácnosti seniora se řadí asistované bydlení, 24-hodinová asistence, různé formy terénně poskytovaných terapií a další možné varianty služeb, které se liší v jednotlivých organizacích, dle jejich nabídky.

24-hodinová asistence probíhá v domácím prostředí seniora, kam pravidelně dochází kvalifikovaný zdravotní personál. Služby této péče mohou být poskytovány v dlouhodobém časovém horizontu, ale i krátkodobě, například při rehabilitaci seniora po přechodu z nemocnice do domácího prostředí. Služby jsou poskytovány zejména osobám s chronickými onemocněními či jinými zdravotními potížemi, kterým poskytuje nejen primární péči, ale i pomoc při běžných domácích pracích. 24-hodinová péče je také uzpůsobována konkrétním problémům seniora, jako jsou například speciální druhy 24-hodinové péče o seniory s demencí, se stařeckou depresí, sklerózou či po infarktu. Díky asistenci mohou senioři vést důstojný život ve svém domácím prostředí. [9]

Asistované bydlení je péče poskytovaná seniorům v rámci bytových komplexů uzpůsobených pro seniory, kde jim je v případě potřeby k dispozici asistent, který pomůže kdykoliv ho senioři potřebují. Krom pomoci mají senioři možnost, zde trávit čas i aktivně, v rámci těchto bydlení se často organizují různé kulturní akce, semináře, exkurze a další. [13]

4. Komparace České republiky a Spolkové republiky Německo

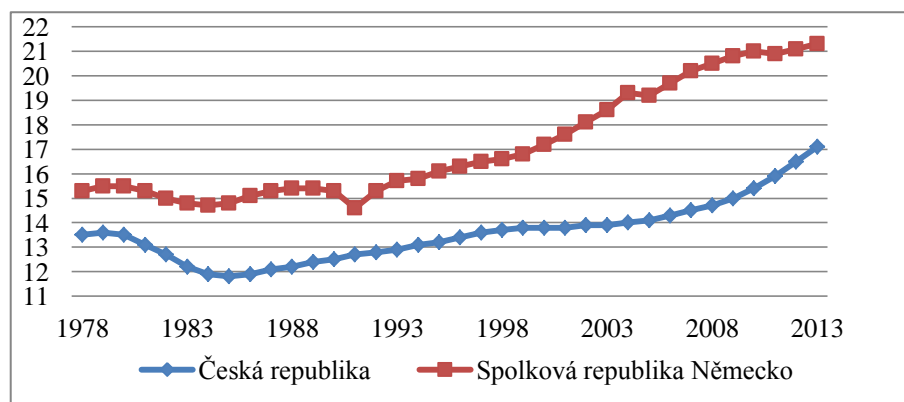
4.1. Demografický vývoj

Česká republika i Spolková republika Německo se potýkají se stejnými demografickými problémy, jako je stárnutí obyvatelstva, přibývání počtu seniorů v pokročilejším věku (zejména 80 let a více) a do budoucna hrozícím úbytkem celkové populace. Avšak v obou zemích je tento vývoj specifický, zejména z důvodu rozličného historického a hospodářského vývoje.

Stárnutí obyvatelstva je především v obou zemích způsobeno dvěma trendy, a to je klesající porodnost a nárůst pravděpodobnosti dožití vyššího věku při narození. Působením těchto dvou faktorů dochází ke změnám struktury obyvatelstva. Počet osob ve věku 65 let a více stoupá v obou zemích již delší dobu, to je způsobeno zejména neustálým rozvojem lékařství a zlepšováním podmínek pro život seniorů.

V současnosti je v Německu populace výrazně starší než v České republice. Ve Spolkové republice Německo byl v roce 2013 zjištěn podíl osob starších 65 let na celkové populaci 21,3 % a v České republice pro ten samý rok pouze 17,1 %. Do budoucna se však očekává, že se tento značný rozdíl mezi oběma zeměmi zmenší, jelikož podíl osob starších 65 let roste v České republice výrazně rychleji než ve Spolkové republice Německo. Což dokazuje i následující graf, který zobrazuje podíl osob starších 65 let na celkové populaci v obou zemích.

Obrázek 5: Procentuální poměr osob ve věku 65 let a více na celkové populaci v České republice a Spolkové republice Německo za vybrané roky

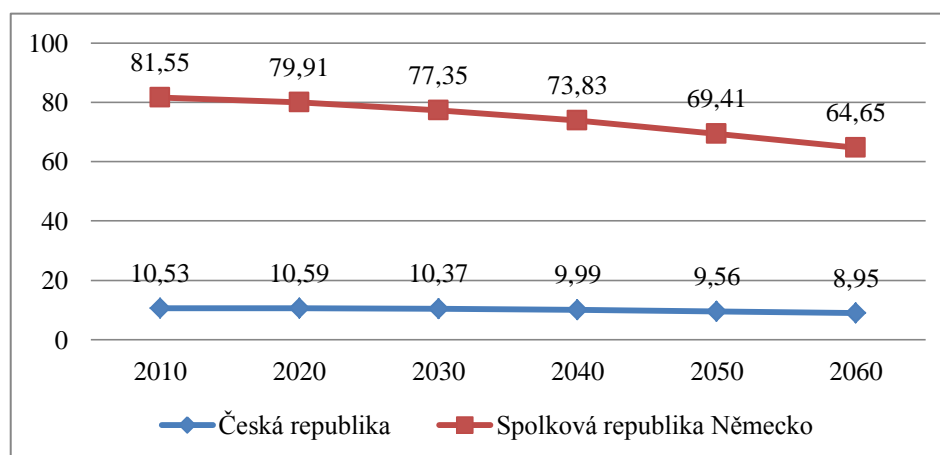

Zdroj: vlastní zpracování, podle údajů OECD [21]

Podle výzkumů provedených v obou státech se očekává, že do roku 2060 podíl počtu obyvatel ve věku 65 let a více na celkové populaci bude tvořit v České republice přibližně 33,9 %, a ve Spolkové republice Německo by to mělo být až 48 %.

Krom stárnutí populace v obou zemích se, vlivem nízké porodnosti a vyšší úmrtnosti, odhaduje do budoucna také značný pokles počtu obyvatel. Tento vývoj ovlivní zejména populaci v Německu, jelikož počet obyvatel Spolkové republiky Německo je několikanásobně vyšší než v České republice. Výzkumy provedenými v obou zemích bylo zjištěno, že do roku 2060 by počet obyvatel ve Spolkové republice Německo měl klesnout z 81,55 milionů obyvatel na pouhých 64,65 milionů obyvatel, což činí přibližně změnu o 21 %. V České republice by mělo dojít ke změně z 10,53 milionů obyvatel na 8,95 milionů obyvatel, což je pokles o přibližně 15 %. Vývoj počtu obyvatel do budoucna v jednotlivých desetiletích je znázorněn v následujícím grafu.

Obrázek 6: Predikce počtu obyvatel v České republice a Spolkové republice Německo do roku 2060 (v milionech obyvatel)

Zdroj: vlastní zpracování, na základě dat z [22] a [38]

4.2. Finanční podpora

4.2.1. Důchodové zabezpečení

Vlivem demografických změn v obou státech jsou přijímány různé důchodové reformy, které mají za cíl do budoucna motivovat lidi ke spoření si na penzi v třetím pilíři a určité změny v prvním pilíři, aby bylo financování důchodů dlouhodobě udržitelné. Důchodové zabezpečení v České republice a Německu si je vcelku dost podobné. Od 1. 1. 2016 však bude mezi těmito systémy výrazný rozdíl, a to zejména v tom,

že v České republice dojde ke zrušení druhého pilíře. Druhý pilíř je v současnosti tvořen možnostmi spořit si na penzi u penzijní společnosti, kam můžeme odvést 3 % z prvního pilíře a přidat k tomu 2 % z vlastních úspor. Tento pilíř je nepovinný, ale jakmile do něj vstoupíme, stává se povinným. V Německu je však druhý pilíř tvořen podnikovým připojištěním, na kterém se účastní všichni zaměstnanci a jejich zaměstnavatelé. V důchodovém věku, tak většina německých občanů má krom státní penze nárok i na zvýšení svého důchodu příjmy z tohoto pilíře.

První pilíř si je v obou zemích velice podobný, je financován průběžně pomocí PAYGO systému, do kterého jsou odváděny finanční prostředky získané z pojištění. V Německu na rozdíl od České republiky je penze z prvního pilíře tvořena pouze procentní složkou a její výše je více závislá na příjmech občana během aktivního života. V České republice je vyplácený důchod tvořen procentní složkou a pevnou složkou. Náhradový poměr se v obou zemích také liší, neboli výše důchodu dělená čistým příjmem před odchodem do důchodu, což je znázorněno v následující tabulce.

Tabulka 9: Náhradový poměr v České republice a Spolkové republice Německo

Země	Dosahovaný příjem (v % z průměrné mzdy)			
	medián	50 %	100 %	150 %
Česká republika	59,9 %	85,2 %	52,2 %	41,2 %
Spolková republika Německo	42 %	42 %	42 %	42 %

Zdroj: [36]

Z této tabulky vyplývá, že v České republice mají lidé s nižší mzdou a průměrnou mzdou penzi vyšší než v Německu v porovnání s jejich předchozím příjmem, zatímco lidé s nadprůměrnou mzdou mají v penzi vyšší příjem v Německu.

Mimo tyto zdroje si mohou občané v České republice i Německu individuálně spořit finanční prostředky na penzi prostřednictvím třetího pilíře. V obou zemích jsou určité produkty podporované různými státními zvýhodněními, jako jsou státní příspěvky a daňové úspory a produkty státem nepodporované, jako například investice do akcií, investice do nemovitostí a jiné, kam si mohou občané ukládat své prostředky a zhodnocovat je zde samostatně. V České republice řadíme do třetího pilíře zejména doplňkové penzijní spoření, kde mají občané nárok na státní příspěvky a daňová zvýhodnění dle výše jejich vkladů. Do tohoto spoření může v České republice vstoupit kdokoli, zatímco v Německu rozlišujeme dva státem podporované systémy a to jsou

Riester penze a Rürup penze. Do Riester systému mohou vstoupit pouze osoby, které jsou účastny na povinném penzijním pojištění pro zaměstnance. V tomto systému mají účastníci nárok, jak na daňová zvýhodnění, tak na státní příspěvky. Rürup penze se může účastnit kdokoliv, ale není to výhodné pro všechny občany. Jedinou podporou tohoto systému jsou daňová zvýhodnění, proto je tato forma zajištění vhodná zejména pro osoby s vyšší daňovou povinností. Česká republika mimo doplňkového penzijního spoření podporuje také důchodové životní pojištění prostřednictvím daňových úlev. V současnosti se účast osob na spoření na penzi stále zvyšuje, zejména vlivem klesající státní penze, a to jak v České republice, tak v Německu. I když zájem německých obyvatel o pojištění na penzi je stále o něco vyšší než v České republice, kde si na důchod zatím spoří jen dvě třetiny občanů.

4.2.2. Ostatní finanční podpory seniorů

Mezi finanční podporu, kterou mohou získat senioři v České republice i ve Spolkové republice Německo se také řadí **příspěvek na péči**. V obou zemích mají nárok na tento příspěvek osoby, které potřebují pomoc s každodenními činnostmi, jelikož je již sami nevládnou vykonávat. Na rozdíl od České republiky, kde je výše příspěvku ovlivněna stupněm závislosti a věkem osoby, v Německu je dána tato výše stupněm závislosti, který se ještě dělí na to, zda osoby trpí demencí a formou jakou je příspěvek vyplácen. Ve Spolkové republice Německo existují tři možnosti, jakými může být příspěvek poskytnut. První variantou je přímá výplata peněžních prostředků osobě, která vyžaduje péči. Druhou možností, jak příspěvek udělit je věcně osobě či organizaci, která žadateli pomoc poskytuje, tento příspěvek je vyšší než předchozí varianta. Věcná forma poskytnutí příspěvku je vyšší zejména proto, že pomocí této výplaty si stát může snadno ověřit, že je příspěvek využíván na péči a snaží se tak zamezit zneužití této podpory. A poslední možná forma výplaty příspěvku je kombinovanou formou předchozích dvou variant. V České republice je tento příspěvek vyplácen pouze hotově osobě, která potřebuje péči a často se potom stává, že tyto osoby ho využívají na jiné účely, než je zajištění péče.

V Německu mohou senioři také využít dávky Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung, neboli zabezpečení ve stáří a při zdravotním postižení. Na něž mají nárok, pokud již nejsou schopni si vydělávat a jejich současné příjmy jim nestačí na zabezpečení alespoň základního životního minima. V České republice si v této

situaci mohou senioři zažádat o některou z dávek sociální podpory či dávek pomoci v hmotné nouzi, jako jsou příspěvek na živobytí, příspěvek na bydlení a doplatek na bydlení.

4.3. Nefinanční podpora

Nefinanční podpora v obou zemích je poskytována seniorům prostřednictvím sociálních a zdravotních služeb realizovaných terénní, ambulantní anebo pobytovou formou. V Německu existuje více služeb pro seniory, které jsou poskytovány terénně, než v České republice. Tyto služby jsou mnohem rozvinutější a je zde velká snaha zajistit jejich dostupnost pro všechny německé seniory. Do péče o seniory v domácím prostředí se v Německu také zapojují mnohem více rodinní příslušníci než v Čechách. V České republice jsou terénní služby zabezpečované zejména pomocí pečovatelské služby, ovšem pouze na některých místech, zejména na vesnicích je tato služba poskytována jen omezeně anebo vůbec.

Další rozdíl v rámci poskytovaných služeb můžeme nalézt v definici pobytových služeb pro seniory. V České republice sociální zákon definuje pouze domov důchodců, zatímco v Německu se pobytové služby člení, podle toho jakou potřebuje senior péči, na pečovatelské domy, domovy důchodců a penziony pro seniory, což nabízí lidem více možností najít potřebnou péči a kvalitní zázemí.

Co se zdravotních služeb týče, v České republice jsou převážně poskytovány pomocí nemocnic, léčeben dlouhodobě nemocných, různých hospiců a dalších pobytových zařízení. Ve Spolkové republice Německo je snaha zabezpečit co možná největší počet zdravotnických služeb opět v domácím prostředí, proto zde existuje velké množství mobilních terapií a terénních ošetrovatelských služeb. V tomto směru má Česká republika zatím velké rezervy pro další rozvoj.

5. Shrnutí

5.1. Shrnutí podpory seniorů v České republice

Celkové příjmy seniorů v České republice tvoří z velké části příjmy plynoucí ze státních rozpočtů. To je způsobeno zejména tím, že lidé v České republice se spíše než sami na sebe spoléhají na zajištění v důchodovém věku na stát. V České republice tvoří celkové příjmy seniorů více jak 95 % příjmů poskytovaných formou starobního důchodu z prvního pilíře. Tento přístup obyvatel je z velké míry ovlivněn historickým vývojem na našem území, stejně jako je tomu u ostatních postkomunistických států. Avšak vlivem důchodových reforem v posledních letech se stát snaží tuto situaci změnit a snaží se lidi motivovat ke spoření si na důchod u organizací zřizovaných soukromými subjekty a tvořit si tak do budoucna vlastní finanční rezervy. Zejména proto, že vlivem demografického rozvoje je takovýto způsob financování dlouhodobě neudržitelný a má také vliv na prohlubování státního deficitu. [23]

Z hlediska sociálních a zdravotních služeb poskytovaných seniorům v České republice je převážná většina zajišťovaná státními organizacemi, neziskovými organizacemi, příspěvkovými organizacemi, které jsou z velké části napojeny na veřejné rozpočty, a to znamená obrovskou zátěž pro tyto rozpočty. V rámci zdravotních i sociálních služeb se vyskytují také soukromé organizace, jako jsou například soukromé LDN, specializované bytové komplexy pro seniory a jiné. Dalším problémem z hlediska podpory seniorů v České republice je značný nedostatek některých služeb způsobený zejména omezeným množstvím míst, jejichž nedostatek prodlužuje čekací lhůty na tyto služby. Nedostatek míst se projevuje zejména u domovů pro seniory se zvláštním režimem, kterých je v současné době malé množství po celé České republice. Problémy mají čeští senioři také s umístěním do klasických domovů důchodců, kde bývají čekací lhůty velice dlouhé. Častým problémem je také zajištění pečovatelské služby, jelikož v některých menších obcích pečovatelská služba není vůbec dostupná, případně poskytuje pouze službu rozvoz obědů, a to je pro seniory žijící na venkově často nedostačující. U externích služeb je hlavním problémem nedostatek kvalifikovaných pracovních sil.

Celkově lze však říci, že podpora seniorů v České republice není na špatné úrovni, zejména co se poskytovaných služeb týče. Z údajů hodnocení společnosti Naxitis

zveřejněných v roce 2015 dokonce vyplývá, že Česká republika se řadí na 15. místo, jako nejlepší místo pro život seniorů z celkových 150 hodnocených států. V tomto hodnocení se jmenovaná společnost nezaměřovala pouze na finanční podporu seniorů, ale také na životní podmínky v dané zemi, jako je úroveň zdravotní péče, sociální péče, hmotná úroveň a další podmínky (celkem 20 ukazatelů), které měli velký vliv na umístění České republiky v tomto žebříčku. [34]

5.2. Shrnutí podpory seniorů ve Spolkové republice Německo

Stejně jako v jiných státech, kde stále ve větší míře probíhá stárnutí obyvatelstva i v Německu dochází v posledních letech k prosazování mnoha důchodových reforem. Tyto reformy se snaží podpořit účast jednotlivců na individuálním spoření či pojištění na penzi, hlavně prostřednictvím třetího pilíře důchodového zabezpečení, kde mají lidé možnost spořit pomocí Riester a Rürup systémů se státní podporou. Jelikož financovat osoby ve stáří pouze ze státního rozpočtu by bylo do budoucna dlouhodobě neudržitelné. Ale i přesto ještě v roce 2013 státní důchody tvořili až 80 % celkových příjmů německých seniorů. [23] V posledních letech však došlo k obratu a začal růst počet seniorů, kteří si samostatně spoří na penzi. Také vzrostl počet zaměstnaných seniorů, kteří místo odchodu do penze po dosažení důchodového věku, stále ještě pracují.

V rámci sociálních a zdravotních služeb se Německo snaží podporovat péči o seniory hlavně v jejich přirozeném prostředí. Jelikož terénní péče je výhodná jak pro stát, tak pro seniory. Stát ušetří značné množství finančních prostředků, které by stála pobytová péče. A senioři nemusí opouštět prostředí, na které jsou zvyklí, a cítí se v něm dobře. Tomu je uzpůsobena i velká nabídka zdravotních a sociálních služeb poskytovaných u seniorů přímo doma. Péče o seniory v Německu je z velké části poskytována neziskovými organizacemi, které jsou napojeny na státní rozpočet. Krom neziskových organizací jsou tyto služby také vykonávány státem, charitativními organizacemi či církevními organizacemi.

Ve Spolkové republice Německo je vcelku kvalitní a rozvinutá podpora seniorů, což je způsobeno zejména vlivem dlouhodobě se projevujícího stárnutí populace. Německo se řadí k zemím s nejvyšším věkovým průměrem. Dle údajů zveřejněných v roce 2015 společností Naxitis, jejíž výzkum se zaměřil na nejlepší podmínky pro život seniorů, celkem ve 150 různých státech, se Německo řadí na 9. místo. Tato společnost zkoumala

nejen příjem seniorů v dané zemi, ale také 20 dalších ukazatelů, jako je úroveň zdravotní péče, sociální péče a další. Do budoucna by mohlo být pro Německo problémem udržet si takto vysokou stávající pozici, zejména z důvodu, že se počítá s poklesem státních penzí do roku 2030 na pouhých 43 % své poslední čisté výše. [34]

5.3. Shrnutí komparace České republiky a Spolkové republiky

Německo

Na základě porovnání zjištěných údajů z obou států, lze konstatovat, že Česká republika a Spolková republika Německo mají velice podobný demografický vývoj, který bude i do budoucna stále pokračovat. V obou zemích se předpokládá, že dojde k úbytku celkového počtu obyvatelstva, což bude mít značný vliv na ekonomický růst států, nejvíce tento vývoj zasáhne Německo. Mimo to se zvýší podíl osob důchodového věku, z čehož podstatnou část budou tvořit osoby starší 80 let, které mají mnohem vyšší nároky na zdravotní a sociální péči. Vlivem tohoto vývoje dochází také v obou státech k nutným změnám v rámci důchodového zabezpečení a poskytování sociálních a zdravotních služeb, u nichž se očekává nárůst nákladů potřebných pro jejich zajištění.

Struktura finanční podpory seniorů je v obou státech podobná, lišící se například ve výši poskytovaných dávek, postupech při jejich stanovení a podmínkách pro jejich přidělení. Hlavním příjmem v obou zemích je pro seniory zejména penze z prvního důchodového pilíře, i když v Německu si již většina seniorů spoří na důchod prostřednictvím i jiných finančních produktů. V České republice stále vládne určitá nedůvěra k penzijním fondům a produktům důchodového připojištění, a proto o tyto produkty u nás až takový zájem není. Velkým rozdílem v důchodovém zabezpečení obou států bude do budoucna zejména změna, která bude provedena v České republice k lednu 2016, a to je odstranění druhého pilíře čímž u nás zanikne třípilířový důchodový systém. Mimo finanční podporu, kterou mohou senioři získat z důchodového systému, jsou v obou zemích také poskytované různé dávky, z čehož senioři využívají zejména příspěvek na péči. V České republice je poskytovaná tato dávka formou výplaty finančních prostředků osobě, která vyžaduje péči. Avšak ve Spolkové republice Německo mají zavedenou výplatu těchto dávek formou finančních prostředků anebo věcně, kdy věcné plnění je vypláceno organizaci či osobě, která danou péči poskytuje a tato dávka je vyšší než dávka vyplácená hotově osobě, která péči potřebuje. Jelikož věcné plnění minimalizuje riziko zneužití finančních prostředků poskytnutých

prostřednictvím této podpory a motivuje lidi k využití příspěvku na účely, ke kterým je určený.

V rámci nefinanční podpory je v Německu znatelná větší orientace na terénní služby než v České republice, a to nejen sociální ale i zdravotní. V České republice je zatím většina služeb pro seniory poskytována formou pobytů anebo nutnou docházkou do dané organizace či instituce, pouze malý počet služeb mají senioři možnost získat formou terénní služby, k nim se řadí hlavně pečovatelská služba.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala demografickým vývojem a podporou seniorů v České republice a Spolkové republice Německo. V teoretické rovině byla řešena problematika sociální politiky se zaměřením na seniory, a to zejména historický vývoj a důchodové zabezpečení. Praktická část bakalářské práce byla věnována srovnání demografického vývoje a podpory seniorů v České republice a Spolkové republice Německo.

V rámci praktické části bylo zjištěno, že demografický vývoj v ČR a Německu má velice podobný trend vývoje a do budoucna jsou v obou státech očekávané zásadní změny v celkovém počtu obyvatelstva a věkové struktuře. V důsledku těchto demografických změn přijímají oba státy potřebná opatření pro zajištění odpovídající péče seniorům, s cílem zastavit a snížit stále rostoucí náklady na její zabezpečení. Dávky poskytované seniorům prostřednictvím finanční podpory jsou v obou státech téměř shodné pouze s několika odlišnostmi v jejich výši, výpočtu a podmínkách pro přidělení. Zde je třeba vyzdvihnout zejména zajištění německé vlády proti zneužívání příspěvku na péči pro jiné účely. Příspěvek může být vyplácen přímo osobě, která péči potřebuje anebo může být této osobě poskytnut věcně, formou zaplacení účtů u organizace, která osobě pomoc poskytla. Věcné plnění je poskytováno prostřednictvím vyšších dávek, než přímé plnění osobě. Takovéto opatření by neškodilo zavést ani v ČR a zamezit tak častým případům zneužití příspěvku na péči.

Poskytovaná nefinanční podpora se v obou zemích liší již mnohem více. V Německu je větší množství služeb poskytovaných terénně než v ČR. Česká republika zajišťuje většinu služeb pro seniory spíše pomocí pobytových služeb a ambulantních služeb. V oblasti terénní nefinanční péče o seniory v ČR existuje ještě velká rezerva a potenciál pro budoucí vývoj, který by nejen zlepšil život a pohodlí seniorů, ale také ušetřil státu vysoké náklady na ústavní sociální a zdravotní péči, jenž bude v budoucnu čím dál více zatěžovat státní rozpočet.

Německý systém podpory seniorů je zatím rozvinutější než český systém, což je způsobeno také tím, že v Německu dochází ke stárnutí obyvatelstva již delší dobu. Avšak stav podpory seniorů v ČR lze zlepšit pomocí reforem, které mohou být inspirovány nejen v sousedním Německu, ale také v jiných zemích, které mají se zajištěním podpory seniorů již dlouhodobější zkušenosti.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Státní příspěvek k doplňkovému penzijnímu spoření	23
Tabulka 2: Daňová úspora u doplňkového penzijního spoření	23
Tabulka 3: Rozdíly mezi transformovaným a účastnickým fondem	25
Tabulka 4: Výše příspěvku na péči pro osoby starší 18 let	26
Tabulka 5: Podmínky pro odchod do důchodu	34
Tabulka 6: Výše státních podpor pro Riester penzi	36
Tabulka 7: Vývoj daňově uznatelného podílu ve vybraných letech	38
Tabulka 8: Výše příspěvku na dlouhodobou péči a věcného příspěvku na péči	40
Tabulka 9: Náhradový poměr v České republice a Spolkové republice Německo	45

Seznam obrázků

Obrázek 1: Střední varianta vývoje věkové struktury obyvatel České republiky v letech 2013-2101 (v %)	19
Obrázek 2: Prognóza vývoje počtu obyvatel do roku 2100 v České republice (v mil. osob).....	19
Obrázek 3: Podíl obyvatel ve věku do 20 let, nad 65 let a nad 80 let ve Spolkové republice Německo od roku 1871 do roku 2060 (v %).....	32
Obrázek 4: Prognóza vývoje počtu obyvatel do roku 2060	32
Obrázek 5: Procentuální poměr osob ve věku 65 let a více na celkové populaci v České republice a Spolkové republice Německo za vybrané roky.....	43
Obrázek 6: Predikce počtu obyvatel v České republice a Spolkové republice Německo do roku 2060 (v milionech obyvatel).....	44

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
LDN	léčebna dlouhodobě nemocných
NDC	notional defined contribution (hypoteticky příspěvkově definovaný systém)
OECD	Organization for Economic Cooperation Development (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
SGB	Sozialgesetzbuch
ZDP	zákon o důchodovém pojištění
ZSS	zákon o sociálních službách

Seznam literatury

Seznam použitých knižních zdrojů

- [1] BARTOŇOVÁ, Dagmar et al. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. 238 s. ISBN 978-80-7419-024-7
- [2] BRDEK, Miroslav a Hana JÍROVÁ. *Sociální politika v zemích EU a ČR*. Vyd. 1. Praha: Codex Bohemia, 1998, 391 s. ISBN 80-85963-71-x.
- [3] HOREHLEĎ, Petr. 2008. *Analýza komplexní péče o seniory*. Brno: Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta
- [4] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 542 s. ISBN 9788073575854.
- [5] SLANÝ, Antonín. *Sociální ochrana a důchodový systém*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 70 s. ISBN 80-210-3390-8
- [6] TOMEŠ, Igor. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost: výběr z přednášek přednesených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy*. Vyd. 1. Praha: Sociopress, 1996, 213 s. Sešity pro sociální politiku (Socioklub) ISBN 80-902260-0-0
- [7] TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 439 s. ISBN 978-80-7367-680-3.
- [8] TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, xxx, 290 s. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-473-5.

Seznam použitých internetových zdrojů

- [9] 24 Stunden Pflege von Toll 24 Betreuung. In: *28 Jahre Pflegekompetenz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.toll-betreuung.de/24h-pflege/>
- [10] Alten- und Pflegeeinrichtungen. In: *Portal für Senioren* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.portal-fuer-senioren.com/alten-und-pflegeeinrichtungen/>
- [11] BÄCKER, Gerhard a Ernst KISTLER. Das 3-Säulen-System der Alterssicherung in Deutschland. In: *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.bpb.de/politik/innenpolitik/rentenpolitik/141459/das-3-saeulen-system-der-alterssicherung>
- [12] Basis-Rente. In: *Basisrenten.de* [online]. 2015 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://www.basisrenten.de/>
- [13] Betreutes Wohnen für Senioren/Seniorenwohnen in Deutschland. In: *Pflege.de* [online]. 2014 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <https://www.pflege.de/betreutes-wohnen-deutschland>
- [14] BODINEK, Charlotte. So funktioniert die Rürup-Förderung. In: *Bbx.de* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <https://www.bbx.de/ruerup-foerderung/>
- [15] Daten und Fakten zur Bevölkerungsentwicklung. In: *Bundesministerium des Innern* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://www.bmi.bund.de/DE/Themen/Gesellschaft-Verfassung/Demografie/Demografiebericht/Daten-Fakten/daten-fakten_node.html;jsessionid=16557725450D0A12200AAF22D75AC804.2_cid364#doc3406584bodyText2
- [16] Die drei Säulen der Altersvorsorge. In: *Was ist eine Rentenversicherung* [online]. 2012 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://was-ist-rentenversicherung.de/drei-saeulen-der-altersvorsorge/>
- [17] Doplnkové penzijní spoření (penzijní připojištění). In: *Duchody-duxodci.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.duchody-duxodci.cz/penzijni-pripojisteni-doplnekove-sporeni.php>

- [18] Důchodové pojištění. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/3>
- [19] Důchodové životní pojištění. In: *FinančníVzdělávání.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.financnivzdelavani.cz/webmagazine/page.asp?idk=403>
- [20] Důchodový systém v Německu. In: *Finance.cz* [online]. 2011 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/329285- Duchodovy-system-v-nemecku/>
- [21] Elderly population. In: *OECD* [online]. 2014 [cit. 2015-04-14]. DOI: 10.1787/8d805ea1-en. Dostupné z: <https://data.oecd.org/pop/elderly-population.htm>
- [22] FIALA, Tomáš a Martina MISKOLCZI. Odhad vývoje finančního zatížení důchodového systému České republiky při různých variantách demografického vývoje. *Vysoká škola ekonomická v Praze* [online]. 2011 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://kdem.vse.cz/resources/relik11/sbornik/download/pdf/191-Fiala-Tomas-paper.pdf>
- [23] FINEMON, Šimon. Důchodcům je blaze. In: *Investujeme.cz* [online]. 2013-12-16, 2013 [cit. 2015-04-31]. ISSN 1802-5900. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/duchodcum-je-blaze/>
- [24] Geldleistungen der Pflegekassen / Pflegeversicherung. In: *Medizininfo* [online]. 2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.medizininfo.de/pflege/versicherung/leistungen.shtml>
- [25] Glaube keiner Statistik,... In: *Süddeutsche Zeitung* [online]. 2010 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <http://www.sueddeutsche.de/politik/alterung-in-deutschland-glaube-keiner-statistik-1.309538>
- [26] Grundsicherung im Alter und bei Erwerbsminderung. In: *Bundesministerium für Arbeit und Soziales* [online]. 2015 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.bmas.de/DE/Themen/Soziale-Sicherung/Sozialhilfe/Grundsicherung-im-Alter/grundsicherung-im-alter-und-bei-erwerbsminderung.html>
- [27] HOVORKA, Jiří. Potvrzeno. Druhý pilíř penzí skončí, lidé dostanou na výběr. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/potvrzeno-druhy-pilir-penzi-skonci-lide-dostanou-na-vyber/r~0d1c51606a6111e49bec0025900fea04/>

- [28] Jak se počítá výše důchodu. In: *Finance.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/starobni-duchody/jak-se-pocita-vyse-duchodu/>
- [29] KRAUSE, Michael. Diese Altersrenten gibt es. In: *Ihre-Vorsorge.de* [online]. 2014 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <https://www.ihre-vorsorge.de/rente/gesetzliche-rente/altersrenten>
- [30] Léčebna dlouhodobě nemocných. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%A9%20C4%8D%20C4%9B_%20C3%BDch
- [31] Lexikon Drei-Säulen-Modell. In: *Bestealtersvorsorge.com* [online]. 2011 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: <http://www.bestealtersvorsorge.com/glossary/drei-saeulen-modell/>
- [32] NĚMEČKOVÁ, Michaela a kol. Projekce obyvatelstva ČR 2013-2100. In: *ČSÚ* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.slideshare.net/statistickyurad/s-tk-projekce-prezentace-25486131>
- [33] NEPRAŠOVÁ, Veronika. Počet pracujících důchodců v Česku roste. Přivydělává si přes 145 tisíc seniorů. In: *Český rozhlas* [online]. 2013 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/domaciekonomika/_zprava/pocet-pracujicich-duchodcu-v-cesku-roste-privydelava-si-pres-145-tisic-senioru--1266410
- [34] Noch sind Rentner in Deutschland gut versorgt. In: *Financescout24* [online]. 2015-02-28, 2015 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://news.financescout24.de/finanzen/noch-sind-rentner-in-deutschland-gut-versorgt>
- [35] Nová podoba penzijních fondů – transformované, nebo účastnické?. In: *EPojisteni.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.epojisteni.cz/aktuality-transformovane-a-ucastnicke-fondy/>
- [36] OECD. *Pension at a Glance 2013: OECD and G20 Indicators* [online]. OECD Publishing, 2013 [cit. 2015-04-22]. ISBN 978-92-64-20393-8. Dostupné z: <http://www.oecd.org/pensions/public-pensions/OECDPensionsAtAGlance2013.pdf>

- [37] Pflegestufen. In: *Bundesministerium für Gesundheit* [online]. 2014 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: <http://www.bmg.bund.de/themen/pflege/pflegebeduerftigkeit/pflegestufen.html>
- [38] Prognose zur Entwicklung der Gesamtbevölkerung Deutschlands von 2010 bis 2060 (in Millionen). In: *Das Statistik-Portal* [online]. 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/1446/umfrage/bevoelkerungsvorausberechnung-deutschland/>
- [39] *Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách* [online]. VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ o.p.s, 2013 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://granty.vasers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>
- [40] *Předpis č. 108/2006 Sb.: Zákon o sociálních službách* [online]. 2006 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
- [41] Příprava na stárnutí. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2856>
- [42] Příspěvek na péči. In: *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2015 [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssl/prispevek>
- [43] Příspěvkově a dávkově definované důchodové systémy. In: *Finance.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/prispevkove-a-davkove-definovane-duchodove-systemy/>
- [44] Rasanter Anstieg des Altersdurchschnitts. In: *Ddn* [online]. 2010 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: [http://demographie-netzwerk.de/index.php?eID=tx_cms_showpic&file=uploads%2Fpics%2Fa_02_12_ag_20_65_80_d_1871_2060_saeulen_01.jpg&md5=3beaaac49939574f094dca8a53d147e2e633a69a&\[meters\]\[0\]=YTo0OntzOjU6IndpZHRoIjtzOjM6IjgwMCI7czo2OiJoZWlnaHQiO3M6NDoiNjAw&\[meters\]\[1\]=bSI7czo3OiJib2R5VGFnIjtzOjQxOiI8Ym9keSBzdHlsZT0ibWFyZ2luOjA7IGJh&\[meters\]\[2\]=Y2nmc91bmQ6I2ZmZjsiPiI7czo0OiJ3cmFwIjtzOjM3OiI8YSBocmVmPSJqYXZh&\[meters\]\[3\]=c2NyaXB0OmNsb3NIKk7Ij4gfCA8L2E%2BIjt9](http://demographie-netzwerk.de/index.php?eID=tx_cms_showpic&file=uploads%2Fpics%2Fa_02_12_ag_20_65_80_d_1871_2060_saeulen_01.jpg&md5=3beaaac49939574f094dca8a53d147e2e633a69a&[meters][0]=YTo0OntzOjU6IndpZHRoIjtzOjM6IjgwMCI7czo2OiJoZWlnaHQiO3M6NDoiNjAw&[meters][1]=bSI7czo3OiJib2R5VGFnIjtzOjQxOiI8Ym9keSBzdHlsZT0ibWFyZ2luOjA7IGJh&[meters][2]=Y2nmc91bmQ6I2ZmZjsiPiI7czo0OiJ3cmFwIjtzOjM3OiI8YSBocmVmPSJqYXZh&[meters][3]=c2NyaXB0OmNsb3NIKk7Ij4gfCA8L2E%2BIjt9)

- [45] Riesterrente – Altersvorsorge mit staatlicher Förderung. In: *Was ist eine Rentenversicherung* [online]. 2012 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://was-ist-rentenversicherung.de/riesterrente/>
- [46] Riester-Rente - Die Zulagen der Riester-Rente. In: *Altersvorsorge-Riester-Rente.net* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://www.altersvorsorge-riester-rente.net/riester_rente_zulagen1.html
- [47] Riester-Zulagen. In: *Fondsvermittlung24.de* [online]. 2015 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.fondsvermittlung24.de/riester-rente-zulagen.html>
- [48] Rürup-Rente. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2015 [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://de.wikipedia.org/wiki/R%C3%BCrup-Rente>
- [49] So finanziert sich die Caritas. In: *Caritas* [online]. 2014 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.caritas.de/diecaritas/transparenz/finanzierung/ueberblick>
- [50] Sociální služby a příspěvek na péči. *Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky* [online]. 2009 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7174/Socialni_sluzby_a_prispevek_na_peci.pdf
- [51] Soziale Dienstleistungen – Hilfe im Alter. In: *Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://www.serviceportal-zuhause-im-alter.de/nachbarschaftshilfe-und-soziale-dienstleistungen/basiswissen-soziale-dienste.html>
- [52] Staatlich, betrieblich, privat: Die drei Säulen der Altersvorsorge. In: *Deutsche Bank Medien* [online]. 2013 [cit. 2015-04-07]. Dostupné z: http://www.db-themendienst.de/content/db-themendienst/newsarchive_vorsorge_1406.html?kid=themendienst.inter_ghpde.nachricht
- [53] Starobní důchody. In: *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. 2014 [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/duchodove-pojisteni/davky/starobni- Duchody.htm>

- [54] STREJC, Pavel. Transformovaný, nebo účastnický fond?. In: *Investujeme.cz* [online]. 2013 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/transformovany-nebo-ucastnicky-fond/>
- [55] SVOBODOVÁ, Kamila. ANALÝZA: Demografické stárnutí ČR podle výsledků projekce. In: *Demografie* [online]. 2012 [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=824&
- [56] ŠTYGLEROVÁ, Terezie. Stárnutí se nevyhneme. In: *Statistika&my* [online]. 2013 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/05/starnuti-se-nevyhneme/>
- [57] Transformovaný fond. In: *Důchodová REFORMA* [online]. 2012 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.reforma-uchodu.com/iii-pilir/transformovany-fond/>
- [58] Účastnický fond. In: *Důchodová REFORMA* [online]. 2012 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: <http://www.reforma-uchodu.com/iii-pilir/ucastnicky-fond/>
- [59] VEPŘEK, Pavel. Jak se vyvíjelo a jak funguje financování zdravotnictví. In: *Medical.tribune.cz* [online]. 2010 [cit. 2015-04-22]. Dostupné z: <http://www.tribune.cz/clanek/18074-jak-se-vyvijelo-a-jak-funguje-financovani-zdravotnictvi>
- [60] VOGT, Anja. Pflegebedürftiger wählt zwischen Sachleistung, Geldleistung oder Kombinationsleistung. In: *Vitanet.de* [online]. 2015 [cit. 2015-04-15]. Dostupné z: <http://alter-pflegen.vitanet.de/finanzen-recht/pflegeversicherung/leistungen/sache-geld>
- [61] Voraussetzungen für die deutschen Altersrenten. In: *SVB* [online]. 2014 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: https://www.svb.nl/int/de/bdz/u_ontvangt_een_pensioen_of_uitkering/u_woont_in_nederland/voorwaarden_duitse_ouderdomsrente/
- [62] VYBÍHAL, V. *Financování sociálního zabezpečení*. [přednáška]. Praha: VŠFS, 2013. In: Informační systém VŠFS [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://is.vsfs.cz/el/6410/leto2013/B_VF_B/VF-9.pdf
- [63] Welche Produkte werden durch Riester gefördert?. In: *Riester Rente* [online]. 2015 [cit. 2015-04-09]. Dostupné z: <http://www.riester-rente-infoportal.de/produkte.php>

[64] Změny u doplňkového penzijního spoření. In: *Duchod.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.duchod.cz/zmeny-u-doplnekoveho-penzijniho-sporeni/>

[65] Způsoby financování penzijního systému. In: *Finance.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/zpusoby-financovani-penzijniho-systemu/>

Seznam použitých právních norem

Sozialgesetzbuch X

Sozialgesetzbuch XI

Sozialgesetzbuch XII

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Abstrakt

ALEXANDROVÁ, Adéla. *Podpora seniorů v zemích OECD*. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni 66 s., 2015.

Klíčová slova: podpora seniorů, demografický vývoj, důchodové zabezpečení, pečovatelský příspěvek, sociální služby, zdravotní služby

Tato bakalářská práce se zaměřuje na srovnání podpory seniorů v České republice a Spolkové republice Německo. V jednotlivých částech porovnává demografický vývoj v těchto zemích a složky finanční a nefinanční podpory seniorů. V oblasti finanční podpory se práce zaměřuje zejména na důchodové zabezpečení a příspěvky sloužící k podpoře seniorů. Z pohledu nefinanční podpory se zaměřuje na služby poskytované v rámci sociální pomoci a zdravotní péče o seniory.

Abstract

ALEXANDROVÁ, Adéla. *Senior's support in OECD countries*. Bachelor's thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia in Pilsen, 66 pages., 2015.

Key words: retirements support, demographical evaluation, pension security, nuturing contribution, social care, medical care

This bachelor's thesis is focused on comparing retirement support in Czech Republic and Germany. It compares demographical development and financial and non-financial support of seniors in these countries in individual chapters. In the area of financial support this thesis is focused specifically on retirement's security and the contributions to support seniors. From the non-financial point of view it focuses on services in terms of social assistance and health care for the elderly.